

॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

रुतभिरा

आत्मनो हिताय जगतः सुभाय

‘योग’ शिक्षा लावीओ, ‘मिक्षु’ बनी गुरुदार;
मुमुक्षु जडर पामशे, सौनी मुजभां भाग.

હવે, વીતી ગઈ છે રાત

હવે, વીતી ગઈ છે રાત, રૂડું, ઊઘડિયું પ્રભાત... (ધ્રુવ)

૧. યોગભિક્ષુ વિચરે, પૃથ્વી ઉપર, ગુરુઆજ્ઞાથી ખાસ;
ગુરુ-શક્તિ જ, છે સર્વસ્વ, સઘળે તેનો વાસ. હવે...
૨. યોગભિક્ષુ વિચરે જનસમાજમાં, સીને દે છે હાક;
અમારો સંગાથ, તેને જ ગમશે, જેને વૈરાગમાં રાગ. હવે...
૩. યોગભિક્ષુ વિચરે, તીર્થ-તીર્થ, સંત-મિલનની આશ;
સાચા સંત તો, તે જ છે જે, જીવ માત્રના દાસ. હવે...
૪. યોગભિક્ષુ વિચરે, મણિનગરમાં લઈને સદ્વિચાર;
અમને સહકાર, તેઓ જ આપશે, પ્રિય જેને પરોપકાર. હવે...
૫. યોગભિક્ષુ વિચરે, નગર-ગામે, સાથે ન બહુવિધ સાજ;
સત્ સાહિત્ય, મફતમાં વહેશે, ચિન્તન બદલવા કાજ. હવે...
૬. યોગભિક્ષુ વિચરે, દારે દારે, છોડાવવા પ્રમાદ;
મહાઠંડીમાં, પ્રાતઃફેરીમાં, ગાય ગાયત્રી મહાન. હવે...
૭. યોગભિક્ષુ વિચરે, તુંડે-તુંડે, વિચાર-શુદ્ધિની આશ;
શુદ્ધિ વિણ કદી, મળે ન શાંતિ, ભ્રમ જામે ચોપાસ. હવે...
૮. 'યોગભિક્ષુ' વિચરે, જીવ માત્રમાં, જિજ્ઞાસુપે સદાય;
જિજ્ઞાસા વિણ જીવ નિર્જીવ સમ, જિજ્ઞાથી સજીવ કહેવાય. હવે...

— યોગભિક્ષુ

ઓમ્ પરિવારના ઉત્સવ

ઓમ્ ગુરુદેવ જયંતિ	ઈચ્છાબેનની વાડી, પુષ્પકુંજ પાસે, કાંકરિયા, મણીનગર, અમદાવાદ-૮.	૦૪-૧૧-૨૦૦૭ રવિવાર સાંજે ૪.૩૦ થી ૮.૦૦
બેસતું વર્ષ	નૈષધભાઈ વ્યાસ ૩, ગંગાધર સોસાયટી, સરદાર પટેલ સ્કૂલ પાસે, મણીનગર, અમદાવાદ-૮.	૧૦-૧૧-૨૦૦૭ શનિવાર સવારે ૭.૦૦ થી ૮.૦૦

अटमभरा

(अटमभरा अटले अनुभवयुक्त सत्यथी भरेलुं)

(अहुजनहिलाय - अहुजनसुभाय)

वर्ष - २४ (ओक्टोअर, नवेअर, डिसेअर)

VOL - XXIV 2007-2008

ISSUE - II

मानद् तंत्री : जेषध व्यास

संकलन : सद्गुरुसमर्पणभिक्षु

पातंजल योगदर्शन - समाधिपाठ

- योगभिक्षु

योगदर्शननां सूत्र १७ अने १८मां पतंजलि मुनिअे संप्रज्ञात समाधि अने अन्य (असंप्रज्ञात) समाधि विषेनुं वर्णन करेल छे. आपछे समञ्ज गया के चित्तवृत्तिओना निरोधने योग कहे छे. तो, योगने प्राप्त करवा माटे, चित्तवृत्तिओना निरोध माटे पतंजलि मुनिअे 'अभ्यास' अने 'वैराग्य' नामनां साधन बताव्यां. अभ्यास अटले वृत्तिरहित थवानी स्थिति माटे प्रयत्न करवो ते. आ प्रयत्न लांभा समय सुधी, अभंडपछे अने आहरपूर्वक करता रहेवुं जेईअे. आ रीते प्रयत्न करवाथी अभ्यास परिपक्व थाय छे. वृत्तिरहित थवा माटेनो बीजे उपाय ते 'वैराग्य'. भोगवेला अने सांभणेला विषयोमांथी तृष्णारहित थई जवुं, विषयो उपर कानू करी लेवो तेनुं नाम वैराग्य छे. तृष्णारहित थवा माटे, वैराग्यनी प्राप्ति माटे गुरुसंतो अने परमात्मानां गुणगान गावां, तेमना संगमां रहेवुं, तेमनी सेवा करवी, तेमना उदेश्यने पीतानो उदेश्य बनावी लेवो.

तृष्णारहित थवा पछी, वैराग्य प्राप्त कर्था पछी चित्त केवा अभ्यास माटे लायक अने छे? चित्त समाधिना अभ्यास माटे लायक अने छे. सूत्र १७मां पतंजलि मुनिअे संप्रज्ञात समाधिनुं वर्णन करेल छे. वितर्क, विचार, आनंद अने अस्मितायुक्त अेकाग्रताने संप्रज्ञात समाधि कहे छे.

अही 'संप्रज्ञात'नो अर्थ थयो : भूज सारी रीते ज्ञानवुं. अभ्यास अने वैराग्यनी साधनाथी लायक थयेलुं चित्त अेकाग्रतानो अभ्यास करी शके छे अने समाधिनी अनुभव लई शके छे. जगतना स्थूण अने सूक्ष्म पदार्थोना स्वरूपने सारी रीते ज्ञानी लेतां अे वातनी भातरी थई के हुं आ जगतनो स्थूण के सूक्ष्म पदार्थ नथी. आ भातरी थतां दिव्य आनंदनी उपलब्धि थई अने ते आनंदमां अने आनंदमां 'अस्मि, अस्मि, अस्मि' सुधी पछींवी जवायुं. आ रीते संप्रज्ञात समाधि प्राप्त थई. सूत्र १८मां असंप्रज्ञात समाधिनुं वर्णन थयेलुं छे. संप्रज्ञात समाधि पामवा माटे जे प्रयत्नो कर्था - वृत्तिओने विराम पमाडवानी युक्तिनो पुनः पुनः अभ्यास करतां करतां तेना मात्र संस्कार बयी रहवा तेने पतंजलि मुनिअे 'अन्य' अर्थात् असंप्रज्ञात समाधि कही.

आ रीते संप्रज्ञात अने असंप्रज्ञात समाधिने समजवानो प्रयत्न कर्था. आवी असंप्रज्ञात समाधि प्राप्त थई होय अेवा भाग्यशाणी कोण छे? तेनो जवाब ओगणीसमुं सूत्र आपे छे.

भवप्रत्ययो विदेहप्रकृतिलयानाम् ॥१८॥

भावार्थ : (असंप्रज्ञातना) ज्ञान सहित जन्मे छे अने विदेही अने प्रकृतिलयीनी जेम छवे छे.

વિસ્તાર : ભવ એટલે જન્મ. આપણે કહીએ છીએ કે “જન્મજામમાં મારો તો આખો ભવ બગડી ગયો.” ભવ એટલે જન્મ અને પ્રત્યય એટલે જ્ઞાન. “ભવપ્રત્યયો” એટલે જન્મથી જ જ્ઞાન પ્રાપ્ત, જન્મ થાય ત્યારે ગત જન્મનું જ્ઞાન સાથે હોવું. શાનું જ્ઞાન? અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિનું.

સંપ્રજ્ઞાત એટલે ખૂબ સારી રીતે અને ખૂબ ઊંડાણથી જાણી લેવું અને અસંપ્રજ્ઞાત એટલે તે જાણી લીધેલા બધામાંથી ઉપરામ થઈ જવું.

કોઈ-કોઈ તો જન્મતાંની સાથે જ અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિનું જ્ઞાન લઈને આવે છે. ગત જન્મમાં જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ માટે ખૂબ અભ્યાસ કરેલો હતો, પરંતુ જન્મ પ્રાપ્ત કરવો પડે તેવું એકાદ કોઈ કારણ બાકી રહી ગયું હતું, તેથી તેને જન્મ તો પ્રાપ્ત કરવો પડ્યો પરંતુ ગત જન્મોના અભ્યાસના કારણે અસંપ્રજ્ઞાતનું જ્ઞાન-સ્મરણ સાથે જ રહ્યું. અસંપ્રજ્ઞાતના જ્ઞાન સહિત જન્મે છે તેમનું જીવન અને સ્થિતિ કેવાં હોય છે? તેઓ કેવી રીતે જીવતા હશે? તેઓ વિદેહી અને પ્રકૃતિલયીની જેમ જીવે છે. વિદેહ અવસ્થા જેણે સિદ્ધ કરી છે, વિદેહની જેને પ્રાપ્તિ થઈ ગઈ છે તેમના જેવું જીવન અસંપ્રજ્ઞાત-જ્ઞાનપ્રાપ્તનું હોય છે.

વિદેહ એટલે વિના દેહ. જેમ દેહ સિવાય વર્તતો હોય તેમ તે વર્તતો હોય છે. અને વિદેહ એટલે વિશેષ દેહ. એક તો ‘વિ’નો અર્થ થયો ‘વિના’ અને ‘વિ’નો બીજો અર્થ થયો ‘વિશેષ’. તેથી વિદેહના બે અર્થ થયા : દેહ વિનાનો અને વિશેષ દેહવાળો. પંચમહાભૂતના દેહ છે તે સામાન્ય દેહ. પરંતુ જેણે જન્મથી અસંપ્રજ્ઞાત યોગ પ્રાપ્ત કરેલો છે તેનો દેહ તે વિશેષ દેહ. તેથી તેમની જીવવાની પદ્ધતિ પણ વિશેષ પ્રકારની હશે. આપણે જે રીતે દેહનું લાલનપાલન કરીએ છીએ, સ્વચ્છંદી-અસંયમી જીવન જીવીએ છીએ તેવું તેમનું નહીં હોય. તેમની તો બચપણ, યુવા અને વૃદ્ધાવસ્થા વિશેષ પ્રકારની હશે. તો આમ, વિદેહ એટલે દેહરહિત નહીં, પરંતુ વિશેષ પ્રકારથી જીવવું તે.

ઓક્ટોબર-૨૦૦૭

અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિ કોને પ્રાપ્ત છે? જેઓ તેના જ્ઞાન સાથે જ અવતરે છે તેને. બીજાઓ માટે તે પ્રાપ્ત કરવાનો ઉપાય વીસમું સૂત્ર બતાવે છે.

શ્રદ્ધાવીર્યસ્મૃતિ સમાધિપ્રજ્ઞાપૂર્વક ઈતરેષામ્ ॥૨૦॥

ભાવાર્થ : બીજાઓ શ્રદ્ધા, વીર્ય, સ્મૃતિ, (સંપ્રજ્ઞાત) સમાધિ અને પ્રજ્ઞા દ્વારા (અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિ મેળવે છે.)

વિસ્તાર : જેમને અસંપ્રજ્ઞાત યોગ જન્મથી પ્રાપ્ત નથી અને પ્રાપ્ત કરવાની ઈચ્છા છે તેમને માટે કોઈ ઉપાય છે? હા, તેનો પણ ઉપાય છે. અને તે છે શ્રદ્ધા, વીર્ય, સ્મૃતિ, સમાધિ અને પ્રજ્ઞા.

પહેલો પ્રકાર તે ‘ભવપ્રત્યય’ અને બીજો પ્રકાર તે ‘ઉપાયપ્રત્યય’. અસંપ્રજ્ઞાત યોગનું જ્ઞાન જેમને પ્રાપ્ત છે તેવા યોગીઓ બે પ્રકારના છે : એક તો તે કે, જેઓ તે જ્ઞાન જન્મથી જ સાથે લાવ્યા છે; અને બીજા તે, કે જેમણે તે જ્ઞાન શ્રદ્ધા વગેરે ઉપાયો દ્વારા પ્રાપ્ત કર્યું છે.

પ્રથમ ઉપાય તે “શ્રદ્ધા”. શ્રદ્ધા સિવાય મનુષ્ય કાંઈ કરી શકતો નથી. કોઈ પણ કર્મ કે ક્રિયા કરતાં પહેલાં શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થાય છે. શ્રદ્ધા સિવાય કોઈ કર્મ સંપન્ન થઈ શકતું નથી, અને જો કર્મ જ ન કરી શકીએ તો સફળતાની વાત જ ક્યાં રહી? આપણે રસોડામાં રસોઈ બનાવવા બેસીએ ત્યારે શ્રદ્ધાપૂર્વક બેસીએ છીએ કે, હું રસોઈ બનાવી શકીશ જ અને તે જમીને તૃપ્ત થઈ શકીશ જ.

તમે સૌ અમદાવાદથી કેદારેશ્વર આવવા નીકળ્યા ત્યારે તમારા મનમાં પ્રથમ શ્રદ્ધા હતી કે ગુરુદેવ કેદારેશ્વરમાં બિરાજમાન છે અને એમનાં દર્શન આપણને થશે જ. બસમાં બેઠા ત્યાં પણ શ્રદ્ધા હતી કે આ બસ આપણને કેદારેશ્વર લઈ જશે જ. આમ સવારથી સાંજ સુધી જે કાંઈ કર્મો-ક્રિયાઓ કરીએ છીએ તેમાં પ્રથમ અવલંબન શ્રદ્ધાનું હોય છે. શ્રદ્ધા વિના કાંઈ જ કરી ના શકીએ. માટે અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિ પ્રાપ્ત કરવામાં જે કાંઈ કરવાનું છે તેમાં શ્રદ્ધા જોઈશે. શ્રદ્ધા વિના ક્રિયાનું

આચરણ જ ન કરી શકીએ. પતંજલિમુંનિએ જે કાંઈ કહ્યું છે, શાસ્ત્રમાં જેનું વર્ણન છે, સંતજનો જે કાંઈ આદેશ આપી રહ્યા છે અને ગુરુદેવ આપણને જે કાંઈ સમજાવી રહ્યા છે એ બધું સત્ય છે અને તેના દ્વારા આપણું કલ્યાણ થવાનું જ છે એવી શ્રદ્ધા પ્રથમ હોવી જોઈએ. એવી શ્રદ્ધા હોય તો જ આપણે તે રુચિપૂર્વક સાંભળીએ. જો શ્રદ્ધા જ ન હોય તો, ગુરુજી જે કાંઈ આપણને સમજાવી રહ્યા છે, સંતો આપણને જે કાંઈ કલ્યાણનો માર્ગ બતાવી રહ્યા છે તે સાચું નથી, બધું ગપ્પંગપ્પા છે એમ જો આપણને લાગે તો આપણે સાંભળીએ જ નહીં. તો જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય કઈ રીતે? અને જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ જ ન થાય તો તેનું આચરણ તો થાય જ ક્યાંથી? અને આચરણ વિના કદી સિદ્ધિ ન મળે. તો પ્રથમ તો શ્રદ્ધા જોઈએ કે, જે કાંઈ યોગશાસ્ત્રમાં કહ્યું છે તે સત્ય છે અને તે રસ્તે જતાં તે બધું ક્રમે ક્રમે પ્રાપ્ત થશે. ભલે, એક વર્ષ કે ઘણાં વર્ષ; ભલે એક જન્મે કે ઘણાં જન્મે પ્રાપ્ત થાય પણ જરૂર પ્રાપ્ત થવાનું છે એવી શ્રદ્ધા પ્રગટ થાય તો જ આપણે ગુરુજીને રસપૂર્વક સાંભળીએ.

બીજો ઉપાય છે “વીર્ય”. વીર્યનો અર્થ છે ઉત્સાહ. આપણે શ્રદ્ધાપૂર્વક જે કાંઈ સાંભળ્યું હોય તેનું આચરણ ઉત્સાહ વિના ન થઈ શકે. ઉત્સાહ હોય તો જ આપણે જે કાંઈ સાંભળ્યું હોય તેનો અમલ સારી રીતે કરી શકીએ. આપણે સાંભળ્યું હોય કે યોગનો અભ્યાસ કરવા માટે સવારે બ્રાહ્મમુહૂર્તમાં ધ્યાનમાં બેસવું જોઈએ. તો ચાર વાગ્યે ઊઠીને ધ્યાનમાં બેસવાનો આપણામાં ઉત્સાહ હોવો જોઈએ. ઉત્સાહ જ ન હોય તો એક પણ કાર્ય પૂર્ણ ન કરી શકીએ. વ્યવહારનાં કાર્યો પણ ઉત્સાહ વિના થઈ શકતાં નથી; તો આ તો પરમ કલ્યાણના માર્ગે જવાની સાધના કરવાની છે. તે તો ઉત્સાહ વિના થઈ જ ક્યાંથી શકે?

“વીર્ય”ને બીજા અર્થમાં પણ સમજીએ. શરીરમાં સાતમી ધાતુ તે વીર્ય છે. રસ, રક્ત, મજ્જા, મેદ, માંસ,

અસ્થિ અને વીર્ય - એમ આયુર્વેદમાં સાત ધાતુ ગણાવી છે. તેમાં સાતમી ધાતુ તે વીર્ય, જેમાંથી આપણું શરીર બનેલું છે.

આપણે જે કાંઈ સ્થૂળ આહાર લઈએ છીએ તે એક ધાતુમાંથી બીજામાં પરિવર્તન થતો થતો અતિસૂક્ષ્મ એવી સાતમી ધાતુ ‘વીર્ય’માં પરિણમે છે. આજે જે કાંઈ જમ્યા હોઈએ તેનું એક મહિને વીર્ય બને. આખા મહિના દરમ્યાન જે કાંઈ ખોરાક લઈએ છીએ તેમાંથી અતિઅલ્પ માત્રામાં શરીરમાં વીર્ય બને છે. આ એક વૈજ્ઞાનિક ગણતરી છે. આખા મહિનાના આહારના મોટા જથ્થામાંથી જેટલું વીર્ય ઉત્પન્ન થાય છે તે બધું એક વખતના વીર્યપાતથી નાશ થઈ જાય છે. આથી હવે આપણને ખબર પડવી જોઈએ કે વીર્યના એક બુંદ-બિંદુની કેટલી કિંમત છે! આજે જે કાંઈ આહાર લીધો તેનું એક માસ પછી, રજ-વીર્ય નામની સાતમી ધાતુમાં રૂપાંતર થયું. વીર્ય આવું દિવ્ય તત્ત્વ છે તો તેની કેટલી મોટી કિંમત ગણાય? તો તેનું કેટલું બધું જતન કરવું જોઈએ? કારણ કે, તેમાંથી બીજું દિવ્ય શરીર ઉત્પન્ન થઈ શકે છે! તે હેતુ સિવાય તેનો ઉપયોગ મોજમજા કે ગમ્મત ખાતર કરવો તે કેટલી બધી ઓછી સમજણ કહેવાય! આપણે બહુ બુદ્ધિશાળી ના હોઈએ તો ભલે આપણને વીર્યના અતિસૂક્ષ્મ મૂલ્યની ખબર ના પડે પણ તેનું સ્થૂળ મૂલ્ય તો અતિસ્થૂળ બુદ્ધિનાને પણ સમજાય તેવું છે. તેમાંથી થતી દિવ્ય, અલૌકિક રચનાવાળા શરીરની ઉત્પત્તિ એ તેનું સ્થૂળ મૂલ્ય છે. શરીરની ઉત્પત્તિ સિવાયનો તેનો કોઈ પણ પ્રકારનો ઉપયોગ કરવો તે કાંચનના બદલે કાચ અને પ્રાણના બદલે પથ્થર પ્રાપ્ત કર્યા બરાબર છે.

આખા મહિના સુધી જે કાંઈ ખાધું પીધું, તેનો નિયોડ-અર્ક વીર્ય છે. આખા મહિનાની તે આપણી કમાણી છે. મહિના સુધી સાઠ વખત ભોજન દ્વારા શરીરને જેટલું પોષણ મળે છે તેટલું એક વખતના વીર્યપાતથી બરબાદ થઈ જાય છે. શરીરમાં રહેલા રજોવીર્ય દ્વારા જ આપણે બધાં કાર્યો કરી શકીએ છીએ.

તેના દ્વારા જ શરીરમાં ઉત્સાહ રહેલો છે. તેથી આ સૂત્રમાં ઉત્સાહને બદલે “વીર્ય” શબ્દ વાપર્યો છે. શરીરમાં ઉત્સાહ વીર્યને કારણે છે. શરીરમાં વીર્ય જેટલા જથ્થામાં હોવું જોઈએ તેટલું હોય તો જ ઉત્સાહ રહે. જે નિર્વીર્ય, હીનવીર્ય, અલ્પવીર્ય છે તેનામાં ઉત્સાહ જોવામાં નહીં આવે. એવો મનુષ્ય પ્રમાદી અને આળસુ, કોઈ પણ નવા કામમાં લાગી ના શકે તેવા સ્વભાવવાળો થઈ જવાનો. તો, અલૈકિક યોગશાસ્ત્ર, દિવ્ય અસંપ્રજ્ઞાત અને તેને પ્રાપ્ત કરવાના અમોઘ ઉપાયોનું આચરણ તો નિર્વીર્ય મનુષ્ય, ઉત્સાહ વિનાનો મનુષ્ય કરી જ ક્યાંથી શકે?

જેમ તલમાં તેલ અને દૂધમાં માખણ વ્યાપીને રહેલું છે તેમ શરીરમાં વીર્ય વ્યાપીને રહેલું છે. જેમ તેલ અને માખણ નીકળી જતાં પાછળ તલ અને દૂધના કૂચા જ બચે છે તેમ વીર્ય વિનાનું શરીર કૂચા જેવું થઈ જાય છે. લોહીમાં વીર્યનું પ્રમાણ જેટલું વધુ, તેટલી તેમાં લાલાશ વધુ, અને લોહીમાં જેટલી લાલાશ વધુ, તેટલી તેમાં સજીવતા વધુ. લોહીમાંથી વીર્ય જેટલા પ્રમાણમાં વધુ વહી જાય એટલા પ્રમાણમાં લોહી વધુ નિર્જીવ થઈ જાય. નિર્જીવ લોહીવાળો મનુષ્ય મડદા સમાન થઈ જવાનો. મહાપુરુષોના માર્ગદર્શનમાં રહીને કેવળ વીર્યની-સંયમની સાધના દ્વારા પણ આત્મસાક્ષાત્કાર કરી શકાય છે. વીર્ય પરિપક્વ થાય છે ત્યારે તેનું ‘ઓજસ’ બને છે. ઓજસવાળી વ્યક્તિ સમષ્ટિ સાથે સંબંધ સ્થાપિત કરી શકે છે.

આં વાતો અતિમૂલ્યવાન છે અને ખૂબ લંબાવી શકાય તેવી છે, પરંતુ વિષયાંતર થઈ જાય છે તેથી આટલી સમજી-સમજાવીને ચાલતા સૂત્રને આગળ ચલાવીએ.

તો આમ, અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિ પ્રાપ્ત કરવા માટેના ઉપાયોમાં ‘શ્રદ્ધા’ અને ‘વીર્ય’ને આપણે સમજ્યા. અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિની પ્રાપ્તિ માટે શ્રદ્ધા હોવી જોઈએ, વીર્ય-ઉત્સાહ હોવો જોઈએ. ઉત્સાહ વિના ઉપાય-પ્રત્યય અમલમાં મૂકી ન શકીએ.

ત્રીજો ઉપાય ‘સ્મૃતિ’. સ્મૃતિ હોવી જોઈએ. જે

ઓક્ટોબર-૨૦૦૭

કાંઈ અત્યારે સાંભળી રહ્યા છીએ તે આપણી સ્મૃતિમાં રહેવું જોઈએ. પથ્થરની લકીરની જેમ સ્મૃતિપટ પર કોતરાઈ જવું જોઈએ.

આપણે નદીએ ફરવા જઈએ છીએ, ત્યાં રેતમાં બેસવાની મજા આવે છે. રેતીમાં સૌનાં આંગળાં કામ કરવા માંડે છે. રેતીમાં આંગળીઓથી લીટીઓ કરીએ છીએ, પણ તે લીટીઓનું આયુષ્ય કેટલું? થોડો પવન આવે અને લીટીઓ સાફ. પેનથી પાટીમાં લીટીઓ દોરીએ તો રેતી કરતાં થોડી વધુ ટકે. પરંતુ એવી જ લીટીઓ – આકૃતિઓ પથ્થરમાં હથોડી અને ટાંકણા વડે ખોદીએ તો? તો તે પવનથી ઊંડે નહીં, વરસાદથી ધોવાય નહીં, જલદી ભૂંસાય નહીં. તેથી તેને પથ્થરની લકીર કહી. તેમ -

અત્યારે જે કાંઈ કલ્યાણકારી સાંભળી રહ્યા છીએ, ભૂતકાળમાં જે કાંઈ સાંભળ્યું હોય કે ભવિષ્યમાં જે કાંઈ સાંભળીએ તે પથ્થરની લકીર સમાન થઈ જવું જોઈએ, તે પછી ભૂંસાવું ન જોઈએ, સ્મૃતિમાં હરહંમેશ રહેવું જોઈએ.

આપણે જે સાંભળ્યું હોય તે પ્રમાણે કદાચ વર્તન ન કરી શકીએ, કારણ કે ઘણાં વર્ષોનો, જન્મોનો આપણને અકલ્યાણકારી અભ્યાસ, અધ્યાય અને ટેવો છે. તેથી ભલે આપણે તેનો અમલ ન કરી શકીએ કે વિષયભોગોમાંથી સંપૂર્ણપણે બહાર નીકળી ન શકીએ, પરંતુ આપણને સાચી વાતની ખબર તો પડવી જોઈએ. ભલે પડીએ અને ઊભા થઈએ પણ પડીએ છીએ એ સ્થિતિ સાચી છે તેવો ભ્રમ તો ન જ થવો જોઈએ. જ્યારે પણ પડીએ ત્યારે એ ખબર રહેવી જોઈએ કે આપણે પડ્યા અને ઊભા થવાનું છે. વર્ષો અને જન્મો સુધી પડતા રહીએ, પણ પતનની ખબર તો રહેવી જોઈએ. આપણી સ્મૃતિમાં રહેવું જોઈએ કે કયો માર્ગ કલ્યાણકારી છે અને કયો અકલ્યાણકારી છે. ભલે આપણે કલ્યાણકારી માર્ગ પર ચાલી ન શકીએ કે તેનો પૂરો અમલ ન કરી શકીએ, પરંતુ આપણા ધ્યાનમાં -

જ્ઞાનમાં હરહંમેશ એ વાત રહેવી જોઈએ કે અત્યારે આપણે અકલ્યાણકારી માર્ગ ઉપર ચાલી રહ્યા છીએ, પણ એક દિવસ કલ્યાણકારી માર્ગ ઉપર ચાલીને જરૂર કલ્યાણ પ્રાપ્ત કરવું છે. આ વાત આપણા મનમાંથી કદી ખસવી ન જોઈએ:

ઈન્દ્રિયો ઉપર કાબુ રાખવો કઠિન છે, કારણ કે આપણે જગતમાં રહીએ છીએ તેથી જગતના મનુષ્યો જે રીતે વર્તી રહ્યા છે તે જ સતત આપણા જોવામાં આવે છે.

કલ્યાણકારી વાતો તો આપણને ભાગ્યે જ સાંભળવા મળે છે. અત્યારે કથા સાંભળી રહ્યા છીએ, પણ અહીંથી દૂર જઈએ એટલી વાર! ત્યાં સાંભળવાનું, સુંઘવાનું, જોવાનું, સ્પર્શવાનું બધું જ જુદું-બીજું. તેથી આપણો વાંક પણ શું? આપણે આ કારણે ઈન્દ્રિયોને વશ થઈ જઈએ તો તેમાં શરમાવાનું પણ શું? જેનામય વધુ રહીએ તેનામય થઈ જઈએ છીએ. પણ, અહીં તો એ કહેવાનું છે કે, ભલે આપણે તેનામય થઈ જઈએ, પરંતુ આપણું જ્ઞાન તેનામય ન થવું જોઈએ.

જે તત્ત્વજ્ઞાન આપણે પ્રાપ્ત કર્યું છે તે તો હરહંમેશ “અવિપ્લવા” અર્થાત્ અવિપ્લવવાળું, એટલે કે બંડ કે બળવો જેમાં ના જાગે તેવું રહેવું-હોવું જોઈએ. તો તે જ્ઞાન ગમે ત્યારે આપણો ઉદ્ધાર કરે જ. જે સાચું જ્ઞાન આપણે પ્રાપ્ત કરી લીધું છે તે હરહંમેશ આપણી સાથે રહે, તે કદી ભુલાય નહીં તેનું નામ “સ્મૃતિ”. પૂર્વજન્મોના અભ્યાસના સંસ્કારની આછી આછી સ્મૃતિ આપણે સાથે લઈને આવ્યા છીએ તેથી યોગની વાતો રુચિકર લાગે છે. જગત આખું વિષયભોગોમાં ચકચૂર છે તેનું વર્ણન કરતાં અનુભવી કહે છે કે,

નાટક, ખેલ, સિનેમા, સદા, હોટલી ખાણાં ને ચા;
ઊજળા ઠગ અને હસતી વસ્તી, જોઈએ તો શહેરમાં જા;
રોગે પછી રોજ તું સડજે, વિના મોત એક દિ મરજે.

શહેરોની અને લોકોની અત્યારે આવી સ્થિતિ અને માનસિક અવસ્થા છે. નાટક-સિનેમાને મૂકીને તમે બધાં અહીં આવ્યાં ને? કેમ? એટલા માટે કે, “આપણા બાપુ ઓક્ટોબર-૨૦૦૭

કેદારેશ્વર છે.” તેથી નાટક-ખેલના જગતને મૂકીને તમે અહીં આવ્યાં. અહીં આવવામાં અને ગુરુદેવને મળવામાં કેમ રુચિ થઈ? કલ્યાણકારી કથા-વાર્તા સાંભળવામાં કેમ અભિરુચિ જાગી? કેમકે તમારો ગતજન્મનો એ અભ્યાસ હશે. પણ આ કંઈ એક જન્મની વાત નથી. ગીતામાં કહ્યું છે કે, “જન્મજન્માંતે સંસિદ્ધિઃ” એટલે કે પરમાત્માને મેળવતાં અનેક જન્મો વીતી જાય છે. પરમાત્માને મેળવવો એટલે કલ્યાણનો અને કેવલ્યનો માર્ગ પકડવો. મોક્ષને પ્રાપ્ત કરવામાં તો અનેક જન્મો વીતી જાય છે.

આ રીતે આપણા સૌના ઘણા જન્મો વ્યતીત થઈ ગયા હશે અને ઘણા જન્મોમાં આપણે સાથે પણ હોઈ શકીએ. કેમ ન હોઈ શકીએ? ગત જન્મોમાં જે કાંઈ બાકી રહેલું હશે તે ઘણુંબધું આ જન્મે પૂરું કરીશું. કુદરત કે ભગવાન કે કર્મનો સિદ્ધાંત કે પ્રારબ્ધનો નિયમ આપણને ભેગાં કરે છે. ગમે તે રીતે આપણે એકબીજાને સહાયભૂત થઈને કલ્યાણના માર્ગે આગળ જઈશું. ગયા જન્મનો કલ્યાણકારી માર્ગનો અભ્યાસ હતો તેની સ્મૃતિ આપણે સાથે લઈને આવ્યાં છીએ. તેની સાબિતી એ છે કે નાટક, ખેલ, વગેરેમાંથી બહાર નીકળ્યાં અને રુચિપૂર્વક કથા સાંભળી રહ્યાં છીએ. નહીં તો, કથામાં થોડી પણ રુચિ હોય જ શાની? બધાં મોજમજા કરતાં હોય તેમાંથી નીકળી કલ્યાણની વાત સાંભળવા બેસવું એ તો જગતની દૃષ્ટિએ મૂર્ખતા અને વેદિયાપણું જ લાગે.

મૂર્ખ ગણાવાની પરવા કર્યા વિના પણ આપણે કલ્યાણમાર્ગની વાતો સાંભળી રહ્યા છીએ તે શાના કારણે? ગતજન્મની જે સ્મૃતિ આપણી સાથે છે તે આપણને તેમાં પકેલી રહી છે. એકની એક વાત જે અમે વર્ષોથી કહી રહ્યા છીએ, જે વાતો હજારો માણસો સાંભળી રહ્યા છે; એ વાતો તો એકની એક છે પણ બધા ઉપર તેની અસર જુદીજુદી થાય છે. કોઈ તો સંસાર-વ્યવહારને અને વિષયભોગોને તુચ્છ ગમજીને કલ્યાણના ધ્યેયમાં ઝંપલાવવા તૈયાર થઈ ગયા; કોઈ એ જ વાત

સાંભળીને પોતાનું જીવન કમે કમે સુધારી રહ્યા છે; કોઈ તો વર્ષોથી આવી વાતોને સાંભળી રહ્યા છે છતાંય કલ્યાણમાર્ગમાં થોડા જ આગળ વધી શક્યા છે, અને કોઈ તો સતત સાંભળે છે અને સાંભળ્યા કરશે તોય તેના માટે કલ્યાણકથા મન બહેલાવવાની એક વાર્તા જ રહેશે. જેમ કમળ વર્ષો સુધી જળમાં રહે તોય કોરું ને કોરું, તેમ તેઓ સૌ જળકમળવત્. પાણીની અંદર રહેલા પથ્થરની ઉપરની સપાટી ભીની હોય છે પણ ભીતર તો તે કોરો ને કોરો. મોટા ભાગના માણસોની સ્થિતિ આવી છે! કલ્યાણકારી વાતો તો અનેક વર્ષોથી અનંત મનુષ્યો સાંભળતા હોય છે છતાંય સૌ પોતપોતાની રીતે મૂલવી શકે છે અને મર્યાદિત જ બ્રહ્મ કરી શકે છે તે શાની સાબિતી છે? ગતજન્મના જ્ઞાનની - અભ્યાસની. આ વાત આ રીતે સમજીએ :

સો સુધી શિખવાડવાનું છે અને નવ્વાણું સુધી તો શિખવાડી દીધું. એક જ બાકી હતું અને આયુષ્ય પૂરું થયું તેથી શરીર છૂટી ગયું. બીજો જન્મ ધારણ કર્યો તે વખતે નવ્વાણું સુધીનું જ્ઞાન તો હતું. એક જ અંક બાકી હતો. એક અંક ભણતાં - પ્રાપ્ત કરતાં કેટલી વાર લાગે? તરત જ સો સુધી આવડી ગયું. અને બીજો એક, જે પાંચ સુધી જ ભણ્યો હતો તેને બાકી પંચાણું હતા. પંચાણું ભણવાના બાકી હતા અને તેનું શરીર છૂટી ગયું. આ જન્મમાં તેનો જેટલો અભ્યાસ હતો તેટલો તે સાથે લઈને ગયો. તેથી આવતા જન્મે તેટલું જ્ઞાન તેની સાથે રહ્યું. અત્યારે જન્મથી જ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થનારની-કરનારની વાત કહેવાઈ રહી છે. “ભવપ્રત્યયો” અર્થાત્ જન્મથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત છે. તો સ્વાભાવિક જ પ્રશ્ન થાય કે તેને જન્મતાંની સાથે જ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કેમ છે અને આપણને કેમ નથી? તેણે આગળના અનેક જન્મોમાં અભ્યાસ કરીને જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી લીધું હતું. થોડું જ બાકી હતું તે આ જન્મમાં બહુ ઝડપથી પૂરું થઈ ગયું. કોઈ કહે કે, “ફલાણાભાઈ કે ફલાણાંબહેન તો બાપુ પાસે હમણાં જ આવ્યાં છે તોય બાપુનાં બહુ પ્રિય થઈ પડ્યાં

છે. બાપુ તેને જ બહુ જ સમજાવે છે, તેના ઉપર ઘણું ધ્યાન આપે છે અને આપણે તો ઘણાં વર્ષોથી બાપુ પાસે છીએ, છતાં આપણા ઉપર બહુ ધ્યાન અપાતું નથી.” પણ આ વાત ખરી નથી. નિશાળમાં માસ્તર તો સૌને સરખું શીખવતા હોય છે. પણ સૌ પોતાના અધિકાર-યોગ્યતા પ્રમાણે બ્રહ્મ કરી શકે છે. અસ્તુ.

કાલે વીસમું સૂત્ર સમજવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. તેમાં બ્રહ્મ, વીર્ય આદિની વાત આવી હતી તે બધી ઉપાય-પ્રત્યય સમજવા માટેની હતી. અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિની સિદ્ધિનું જેને જન્મજાત જ્ઞાન છે તે પહેલાં પ્રકારના યોગીઓ કહેવાય. તેમણે આગળના જન્મોમાં અભ્યાસ કરેલો ત્યારે જે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી લીધું હતું, એ જન્મની સાથે આવ્યું.

આ કલિયુગ છે એટલે કે વિલાસમય વાતાવરણ છે તેમાં આધ્યાત્મિક અને યોગની કથા કહેવી, સાંભળવી અને તેમાં રસ લેવો એ ક્યારે બની શકે? કે જ્યારે ગયા જન્મનો અભ્યાસ હોય અને તેની થોડી ઘણી સ્મૃતિ સાથે લાવ્યા હોઈએ ત્યારે. તેથી તમને આમાં ટુચિ-અભિરુચિ છે.

આમ, સ્મૃતિ એટલે જે કાંઈ સાંભળવામાં કે શીખવામાં કે ભણવામાં કે સાધનામાં આવે તેની યાદ રહે તે. જે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવામાં આવ્યું તે મગજમાં-સ્મૃતિમાં પથ્થરની લકીર જેવું થઈ જવું જોઈએ.

જો જ્ઞાન હશે તો જ તે પ્રમાણે આચરણ કરી શકીશું ને? પ્રથમ વિચાર, પછી આચાર, પછી પ્રચાર અને પછી પ્રસાર. કોઈ પણ પ્રકારનું આચરણ-કાર્ય કરવું હોય તો તેની પ્રથમ ભૂમિકા વિચારની છે. પ્રથમ તે વિચારમાં આવે અને ત્યાર પછી તેને જીવનમાં-આચરણમાં મૂકી શકીએ છીએ.

હવે આવે છે ‘સમાધિ’ એટલે કે એકાગ્રતા. સંપ્રજ્ઞાત સમાધિ પણ અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિ પ્રાપ્ત કરતાં પહેલાં એક ઉપાય જ છે. સંપ્રજ્ઞાત સમાધિ એટલે આગલા સૂત્રમાં જે જોઈ ગયા તે : વિતર્ક, વિચાર, આનંદ અને અસ્મિતા; એ ચાર તબક્કાઓવાળી

એકાગ્રતા. તે અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિનું એક સાધન, એક અંગ થયું. અસંપ્રજ્ઞાત યોગને પ્રાપ્ત કરવા માટે પહેલાં સંપ્રજ્ઞાત સમાધિ સિદ્ધ કરી લેવી જોઈએ. સંપ્રજ્ઞાત સમાધિ એટલે એકાગ્રતા. અનંતાગ્ર હતા, આપણી વૃત્તિઓ, આપણું મગજ અનેક જગ્યાએ લાગેલું હતું તેને એકાગ્રતા પ્રાપ્ત કરાવવી જોઈએ. એકાગ્રતામાંથી નિરોધ અવસ્થામાં - અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિમાં જઈ શકાય છે.

પાંચમો ઉપાય “પ્રજ્ઞા” છે. પ્રજ્ઞા એટલે બુદ્ધિથી જરા ઉપરનો સ્તર - સૂક્ષ્મ બુદ્ધિ. બુદ્ધિ અતિશય સૂક્ષ્મતા પ્રાપ્ત કરીને ઈન્દ્રિયાતીત વિષયોને સમજી શકે તેવી ક્ષમતા પ્રાપ્ત કરી લે તેને કહેવાય “પ્રજ્ઞા”. પ્રજ્ઞાની પ્રાપ્તિ કરી લેવી જોઈએ, એટલે કે બુદ્ધિ સૂક્ષ્મ કરી લેવી જોઈએ. બુદ્ધિની સૂક્ષ્મતા માટે સૂત્ર છે : “તત્ર ઋતંભરા

પ્રજ્ઞા” બુદ્ધિ જ્યારે સૂક્ષ્મ થાય ત્યારે તેને પ્રજ્ઞા કહેવામાં આવે છે. જેમ બુદ્ધિની સૂક્ષ્મતા માટે પ્રજ્ઞા શબ્દ છે તે સત્યની સૂક્ષ્મતા માટે ઋત શબ્દ છે. ઋતંભરા એટલે ઋતથી ભરેલી, અર્થાત્ સત્યથી ભરેલી. ઋત એટલે સાંભળેલું સત્ય નહીં, પણ અનુભવેલું સત્ય. આપણે જે કંઈ નિર્ણયો લઈએ છીએ તે “શ્રુતાનુમાન” એટલે કે સાંભળેલા અને અનુમાન કરેલા છે. પરંતુ યોગીઓના નિર્ણયો - તેમની પ્રજ્ઞા ઋતથી-સત્યથી ભરેલી છે અને જે સત્યનો તેમણે જાતઅનુભવ કરેલો છે તેથી તેમના નિર્ણયો સંપૂર્ણ સત્ય હોય છે. હવે વેગની મહત્તા દર્શાવતું એકવીસમું સૂત્ર આવે છે, જે આવતા અંકે સમજીશું. અસ્તુ.

(ક્રમશઃ)(“મુક્તા” પુસ્તકમાંથી સાભાર)

વૈરાગ્ય એટલે શું?

— પ્રવીણભાઈ શાહ

ખંડેરાવપુરાથી શ્રી બળદેવભાઈ દરપૂનમે પૂ.શ્રી ગુરુદેવનાં દર્શન કરવા મળીનગર ધર્મમેઘમાં આવે. પૂનમ ભરવા માટે ઘણા લોકો જેમ ડાકોર કે અંબાજી જાય છે તેમ બળદેવભાઈએ દર મહિનાની પૂનમે ધર્મમેઘમાં પૂ.શ્રીને પગે લાગવા આવવાનો નિયમ રાખેલો. છેલ્લાં દસેક વરસથી ગુરુકૃપાથી એ ક્રમ જળવાઈ રહ્યો છે. શ્રી બળદેવભાઈ ગામડાના સરળ અને સાદા માણસ, એટલે જ્ઞાન-વિદ્વત્તાની વાતો કરવાની તેમને ટેવ જ નહિ. આધ્યાત્મિક સમજ ઘણી ઊંચી, એટલે પૂ.શ્રીની પાસે આવીને બેસે ત્યારે બોલવાનું બહુ ઓછું રાખે. ગુરુજી પૂછે એટલી વાતનો જ ઉત્તર આપે.

એક વખત તેઓ પૂજ્ય મોરારિબાપુની રામકથા સાંભળવા માઉન્ટ આબુ ગયા હતા તેની વાત નીકળી. રામકથામાં તેઓ સાત દિવસ બેઠા હતા. આ પહેલાં અમદાવાદમાં કર્ણાવતી ક્લબમાં શ્રી મોરારિબાપુની રામકથા હતી ત્યારે પણ તેઓ કથામાં સાત દિવસ બેઠા હતા. માઉન્ટ આબુમાં રામકથા વખતે શ્રોતાઓની માગણીને ધ્યાનમાં લઈને જ્ઞાનગોષ્ઠિ જેવો પ્રશ્નોત્તરીનો કાર્યક્રમ પણ રાખવામાં આવ્યો હતો. એમાં એક સવાલ

એવો પુછાયો કે, “વૈરાગ્ય એટલે શું?” ઘણા શ્રોતાઓએ આંગળી ઊંચી કરી અને બધાંએ એક પછી એક વૈરાગ્ય એટલે શું તેને લગતા જવાબ આપ્યા. પણ શ્રી મોરારિબાપુને કંઈ સંતોષ થયો હોય એવું લાગ્યું નહીં. તેમણે કહ્યું : તમોએ જે જવાબો આપ્યા તેનાથી વૈરાગ્ય શા માટે લેવો જોઈએ કે “વૈરાગ્ય લેવાથી શું ફળ મળે એવી બધી વાતો થઈ, પણ વૈરાગ્ય એટલે શું એ ખુલાસો તો થયો નહિ. હજુ કોઈ ભાઈ કે બહેનને કંઈ કહેવું હોય તો તે બોલે. એટલે બળદેવભાઈ કહે : મેં આંગળી ઊંચી કરી. હાથમાં માઈક લઈને મને બોલવાનું કહેવામાં આવ્યું. મેં કહ્યું : “દ્રષ્ટાનુ શ્રવિકવિષયવિતૃષ્ણસ્ય વંશીકારસંજ્ઞા વૈરાગ્યમ્.” ભોગવેલા અને સાંભળેલા વિષયોમાંથી તૃષ્ણારહિત થઈ જવું - વિષયો ઉપર કાબૂ કરી લેવો તેનું નામ વૈરાગ્ય છે.” પૂ. મોરારિબાપુએ કહ્યું : બરાબર .... બરાબર!” તેઓ પ્રસન્ન થયા. તેમણે કહ્યું કે વૈરાગ્ય એટલે જ્ઞાનની પરાકાષ્ટા.

પૂ.શ્રી ગુરુદેવે આખી વાત સાંભળીને કહ્યું કે, ભાઈ બળદેવ! તે તો ભારે કરી. છેક માઉન્ટ આબુમાં

મોરારિબાપુની રામકથામાં હજારો માણસોની હાજરીમાં તે પ્રશ્નોત્તરી વખતે આંગળી ઊંચી કરી અને એટલાં બધાં માણસોની વચ્ચે વૈરાગ્ય એટલે શું એવા ગંભીર પ્રશ્નનો તે ઉત્તર આપ્યો! આપણા 'મુક્તા' પુસ્તકના સમાધિપાદનું વૈરાગ્ય અંગેનું સૂત્ર તે ટાંક્યું. પરેખર અમને બહુ આનંદ થયો!

હવે, હું તને બીજી એક વાત કહું. "માઉન્ટ આબુમાં મોરારિબાપુની જે રામકથા ચાલતી હતી તેનું જીવંત પ્રસારણ (Live Telecast) ટી.વી.ની ચેનલ પર ચાલતું હતું અને અમે તે અહીં ધર્મમેઘમાં બેસીને ટી.વી. ઉપર જોતા હતા. તે કલ્પો તે પ્રશ્નોત્તર અને શ્રોતાઓના

જવાબો પણ અમે સાંભળતા હતા, પાતંજલ યોગદર્શનનું સૂત્ર બોલાયું તે પણ અમે સાંભળ્યું. પણ એ સૂત્ર બોલનાર તું - બળદેવભાઈ જ - છે એવી તો અમને કલ્પના પણ ક્યાંથી આવે? આજે તે કહ્યું ત્યારે ખબર પડી. પાતંજલ યોગદર્શનનાં યોગસૂત્રોને તે આટલી સારી રીતે યાદ રાખ્યાં, તું તેનો આટલો પ્રેમી હોઈશ એનો તો તે અમને ક્યારેય અણસાર પણ આવવા દીધો નથી! પરેખર અમને બહુ જ આનંદ થયો. હવે અમે તને એક વિશિષ્ટ રીતે ઓળખતા થયા!"

(પૂ.શ્રી ગુરુદેવના સ્વાધ્યાય-સત્સંગમાંથી,
તા. ૨૪-૫-૨૦૦૭)

ધર્મ-મેઘમાં સત્સંગ

— પ્રવીણભાઈ શાહ

ધર્મમેઘમાં ગુરુવારનો સાંજનો સ્વાધ્યાય પૂરો થયો એટલે પૂ. શ્રીએ સૌ ગુરુપ્રેમીઓને થોડીવાર બેસવા માટે કહ્યું. વલસાડથી થોડાંક મહેમાન આવવાનાં છે, એટલે તેમની સાથે સત્સંગ કરીશું. તમને સૌને પણ લાભ મળે.

વલસાડમાં નિત્યાનંદ સ્વામીનો એક વિશાળ આશ્રમ છે. એ આશ્રમનું સંચાલન પૂજ્ય શ્રી પદ્માબહેન સંભાળે છે. તેઓશ્રી શ્રી ગુરુદેવનાં દર્શન કરવા માટે ખાસ વલસાડથી અત્રે આવનાર છે. પૂ. નિત્યાનંદ સ્વામીનો એક આશ્રમ અમેરિકામાં પણ છે. શ્રી ગુરુદેવ અમેરિકા પધાર્યા ત્યારે ત્યાંના એ આશ્રમમાં પૂ.શ્રીનું ભારતીય પરંપરા પ્રમાણે ભવ્ય સ્વાગત થયું હતું. બરાબર ૭.૩૦ વાગે પૂ.શ્રી પદ્માબહેન અને તેમનાં ત્રણ સ્વજનો આવી પહોંચ્યાં.

પૂ.શ્રી ગુરુદેવે એ સૌને આવકાર આપ્યો. એકબીજાનાં ખબર અંતર પૂછ્યાં. પૂ.શ્રી પદ્માબહેન શ્રી ગુરુદેવને પગે લાગ્યાં - નમસ્કાર કર્યા. શ્રી ગુરુદેવશ્રીએ તેમના માથે હાથ મૂકીને આશીર્વાદ આપ્યા. કંકુ-ચોખા મંગાવીને ચાલ્લો કર્યો, અને વસ્ત્ર, પુસ્તકો, સ્ટીકર, શાલ અને મુક્તાનંદ સ્વામીનો એક સુંદર ફોટો પ્રસાદીરૂપે આપ્યાં. બેઠેલાં સૌએ "સત્ય ધર્મ ગુરુદેવ કી

જય" બોલાવી.

શ્રી પદ્માબહેને કહ્યું : "બાપજી! ઘણી બધી પ્રસાદી મળી! બધું વ્યવસ્થિત મૂકી દઈને તેઓ ફરીથી ઊભાં થયાં અને શ્રી ગુરુદેવને પગે લાગ્યાં. ગુરુજીએ પૂછ્યું : "કેટલી ઉંમર થઈ?!"

શ્રી પદ્માબહેને ઉંમર કીધી. એટલે પૂ.શ્રીએ કહ્યું કે, "ઉંમરના પ્રમાણમાં તબિયત સારી કહેવાય. કાયા-કલ્પ કરતાં હો એમ લાગે છે?!"

બધાંનાં મોં પર હાસ્ય આવી ગયું. શ્રી પદ્માબહેને હસીને હા પાડી.

પૂ.શ્રીએ કાયાકલ્પનો મર્મ સમજાવતાં કહ્યું : "આત્યત્મિક માર્ગમાં ચાલનારાં માણસો સતત પ્રભુસ્મરણ અને ભક્તિભાવમાં જોડાયેલાં રહે છે, એટલે તેમનાં મન-બુદ્ધિ સરળ, શુદ્ધ અને પવિત્ર હોય છે. મનમાં મેલ કે પ્રપંચ જેવું હોતું નથી. તેથી મન હંમેશાં પ્રસન્ન રહે છે, આનંદમાં રહે છે. મન જેટલું સ્વસ્થ અને પ્રસન્ન તેટલી શરીરની સુખાકારી સારી. આ રીતે અનાયસે જ કાયાકલ્પ થતો રહે છે અને ઉંમરની અસર શરીર ઉપર ઝટ વરતાતી નથી."

આ પછી પૂ.શ્રીએ આપણા ઓમ પરિવારમાં

આરોગ્યનાં સત્રો સાથે ઓમ્ ગુરુ ઓમ્ની જે પૂન બોલીએ છીએ તે બોલાવી. બે ત્રણ મિનિટ મુખી સૌ પૂન બોલ્યાં. એ પછી ગુરુમહિમાનું જે પુસ્તક શ્રી પદ્માબહેનને ભેટમાં આપ્યું હતું તેના વિષે થોડીક સમજણ આપી અને ઓમ્ પરિવારના સ્વાધ્યાય-સત્સંગમાં જે “ગુરુમહિમા” નિયમિત રીતે ગવાય છે તે સમજાવ્યું. સૌએ ભેગાં મળીને લયબદ્ધ રીતે શ્રી ગુરુદેવની સાથે ગુરુમહિમાનું ગાન કર્યું.

મુ.શ્રી. પદ્માબહેન નિત્યાનંદ સ્વામીનાં શિષ્યા. એટલે શ્રી ગુરુદેવે પૂ.શ્રી નિત્યાનંદબાબા અને પૂ.શ્રી મુક્તાનંદ બાબા સાથે ગણેશપુરીના આશ્રમમાં વિતાવેલા દિવસોની સ્મૃતિઓને યાદ કરીને થોડીક વાતો સૌને કહી. “શરૂઆતનાં વર્ષોમાં યોગરહસ્યોની પ્રાપ્તિ કાજે ઘણું ઘણું ફરવાનું થતું હતું. એકવાર ગણેશપુરી - શ્રી નિત્યાનંદબાબાના આશ્રમમાં - અમે ગયા હતા. ત્યારે તો ઉંમર ઘણી નાની. સાથે એકબીજા ભાઈ પણ હતા. ગરમપાણીના ફૂડમાં સ્નાન કરીને ભીના પંચિયે બાબાની સામે જઈ હું ઊભો રહ્યો. ઘણો સમય વીતી ગયો. બાબાનું ધ્યાન મારા તરફ દોરવા પ્રાર્થનાની આ નીચેની લીટીઓ ભાવવિભોર થઈને ઊંચા અવાજે બોલ્યો :

જાગો હે મહાકાળ, જાગો જીવન કે જવાળ

ભસ્મ કરો પાપી કે પાપકો,

ધરતી પુકારે પ્રભુ આપકો ....

જાગો હે શંકર, પ્રલયંકર અભયંકર જાગો ...

કંકર-કંકર તુમ્હે પુકારે, શિવ શંકર જાગો ....

ઓ દેવો કે દેવ, ગંગાધર મહાદેવ જાગો, ...

અબ તો નિંદ ત્યાગો!

અને પછી શંકર જાગ્યા!

બાબાએ મહાકોપાયમાન થઈને અમારી તરફ મોં ફેરવ્યું. બાજુમાં પડેલા શ્રીકૃષ્ણના ઢગલામાંથી એક શ્રીકૃષ્ણ ઉપાડીને મને મારવા માટે ઉગામ્યું! .... પણ માર્યું નહીં! તે પછી ઘણાં વરસો બાદ, “ગુરુદેવસિદ્ધપીઠ”

ગણેશપુરીમાં નિત્યાનંદ બાબાની મૂર્તિની પ્રાણપ્રતિષ્ઠાના પ્રસંગે મુક્તાનંદ બાબાને મળવાનું થયેલું ત્યારે ઉપરનો શ્રીકૃષ્ણવાળો પ્રસંગ તેમને કહી સંભળાવેલો. મુક્તાનંદજીએ તે વખતે કહેલું કે, “શ્રીકૃષ્ણ મારા નહીં? મારા હોતા તો અચ્છા હોતા, તો બહુ કામ બન જાતા!”

મુક્તાનંદબાબાના શિષ્ય પૂ.નિત્યાનંદ સ્વામીનો અમેરિકામાં બહુ મોટો આશ્રમ છે. શ્રી ગુરુદેવ અમેરિકા પધાર્યા ત્યારે શ્રી નિત્યાનંદ સ્વામીને મળવા ગયા હતા. મુ.શ્રી. પદ્માબહેન પણ ત્યાં મળ્યાં હતાં. શ્રી દેવયાનીબહેને તે વખતે ભારતીય પરંપરા મુજબ પૂ.શ્રીનું સ્વાગત કર્યું હતું.

ઘણીબધી સુંદર વાતો થઈ. મુ.શ્રી પદ્માબહેને કહ્યું કે, “શ્રી ગુરુદેવ નિત્યાનંદ સ્વામી હાલ દુનિયાના દેશોના પ્રવાસમાં છે. તે પછી ભારતમાં પણ પ્રવાસ કરવાના છે. અમદાવાદમાં કાર્યક્રમ પણ છે. તે વખતે આપશ્રીને મળવા અહીં આવશે. થોડા સમય પછી વલસાડના આશ્રમમાં સંત-પરિષદનું આયોજન કરેલું છે. આપશ્રીએ પણ ત્યાં પધારવાનું છે. સ્થળ અને સમયની જાણ માટે આમંત્રણપત્રિકા મોકલી આપીશું. આજનો દિવસ ઘણો સારો છે - અધિક જેઠ મહિનાનો પ્રથમ દિવસ અને ગુરુવાર! આપશ્રીનાં દર્શનથી અને આપશ્રીની વાતો સાંભળીને ઘણો આનંદ થયો. વીસેક દિવસ પછી અમેરિકા જવાનું થશે. વલસાડથી ખાસ આપશ્રીનાં દર્શન કરવા અને આપશ્રીનાં ખબર-અંતર પૂછવા માટે જ આવ્યાં હતાં. હવે આજ્ઞા આપો તો રજા લઈએ.”

પૂ.શ્રી ગુરુદેવે આજ્ઞા આપી. શ્રી. પદ્માબહેને ઊભાં થઈને પૂ.શ્રીનાં ચરણોમાં ભેટ મૂકી. શ્રી ગુરુદેવને પગે લાગ્યાં. બધાંએ સત્યધર્મ ગુરુદેવકી જય બોલાવી. શ્રી પદ્માબહેન અને તેમનાં સ્વજનોને વિદાય આપી. રાત્રે લગભગ ૯-૧૫ વાગે કાર્યક્રમ સંપન્ન થયો.

(પૂ.શ્રીના સ્વાધ્યાય-સત્સંગમાંથી

તા. ૧૭-૫-૨૦૦૭)

“મોક્ષ” વિશે આપણે બધા ઘણું જ સાંભળી ચૂક્યા છીએ, પણ હજુ સુધી કોઈને મોક્ષ મળતો કોઈએ જોયો નથી. પરંતુ મેં મોક્ષ મળતો જોયો છે અને તે કેવી રીતે મળ્યો તે આજે હું તમને મારી સમજ પ્રમાણે જણાવી રહ્યો છું.

સ્વ. પૂ. મેનાબા (આપણા પૂ.શ્રી સદ્ગુરુસમર્પણ ભિક્ષુજીનાં માતૃશ્રી)ના અંતિમ દિવસો જોયા પછી અને તેમનો સ્વર્ગવાસ જોયા પછી કોઈને પણ મોક્ષ વિશે ઘણું જાણવા મળી જાય. આમ તો આ ખૂબ દુઃખદ પ્રસંગ છે અને તે વિશે ચર્ચવાથી ઘણાની લાગણીઓ દુભાય, પરંતુ તેને દુઃખદ પ્રસંગ ન ગણતાં, શ્રી સ.સ. ભિક્ષુજીના મત પ્રમાણે ઉત્સવ ગણીએ તો આપણા જીવન માટે ઘણું બધું ભાથું બાંધી શકાય. ઘણીબધી જીવન ઉપયોગી શીખ મળી જાય.

પૂ. મેનાબા વિશે લખવા બેસીએ તો એક પુસ્તક પણ ભરાઈ જાય. તેમનો સ્વભાવ, કાર્યશૈલી, કાર્યક્ષમતા વગેરે વિશે ઘણું જ સાંભળ્યું છે તથા ઘણું જોયું પણ છે. ૮૫ વર્ષની ઉંમર સુધી દરેક કાર્ય જાતે કરતાં તથા ઘરનાં કામકાજ જેવાં કે બાળકોને હીચકા નાખવા, ભાજી સરખી કરવી વગેરે; આટલી ઉંમરે પણ આવાં કાર્યો સહજતાથી કરવાં તે જ તેમની કાર્યક્ષમતા જણાવી જાય છે. જીવનમાં જોયેલ ઉતાર-ચઢાવ તથા આટલા મોટા કુટુંબ પ્રત્યેનો એકધારો પ્રેમ અને વાત્સલ્ય એ એમની જીવન જીવવાની કળા હતી. પૂ. દાદાશ્રીની સાથે ને સાથે રહીને વિશાળ કુટુંબને ઉગારવાનું કામ જાતે જ કર્યું હતું અને તેમની સફળતાના ઉદાહરણરૂપ આજથી ૩૦-૩૫ વર્ષ પહેલાં તેમના બે પુત્રો ઐશ્વિનિયર અને બે પુત્રી ડોક્ટર હતા અને અત્યારે કાર્યશીલ છે.

પૂ. મેનાબાની તબિયત બગડતાં તેમને ઘરે જ દાખલ કર્યાં. ઘરમાં જ હોસ્પિટલ ઊભી કરી. ઓક્સિજનના બાટલા, નસમાં ઈજેક્શન, ગ્લુકોઝ વગેરેના બાટલા બધું જ ઘરે શરૂ કરી દીધેલ. સિરિયસ

થયા પછીનું છેલ્લું અઠવાડિયું આ રીતે જ ગયું. કોઈક વાર ભાનમાં આવી જતાં અને આંખોથી વાતો કરતાં. બોલી તો શકાતું નહતું. ઘણીવાર મોઢા ઉપર સ્મિત ફરકતું. છેલ્લું અઠવાડિયું ઘરના દરેક સભ્યોને સેવા કરવાનો પુરો લાભ આપ્યો. જે બધાને બાએ ખોળામાં રમાડ્યા હતા અને નાના હતા ત્યારે દરેક પ્રકારનું સિંચન કર્યું હતું તે બધા માટે બાનું ઋણ ઉતારવાનો આ એક મોકો હતો, જે બધાએ સપ્રેમ, સાચા દિલથી અને સાથે મળીને ઉઠાવ્યો.

શ્રી ડૉ. કાન્તિભાઈ અને ડૉ. મીનબહેન અમેરિકાનો પ્રવાસ અડધો મૂકીને પાછાં ફર્યા અને અંતિમ બે દિવસ તેમને પણ પુરો લાભ મળ્યો. રાત્રે બા સાથે રહેવા માટે ઘરને હરીફાઈ થતી. દરેક જણ બીજાને આરામ આપવા માટે પોતે રાત્રે જાગવાની અને સેવા કરવાની ઈચ્છા ધરાવતા.

પૂ. મેનાબાના સ્વર્ગવાસનો દિવસ એક અવિસ્મરણીય દિવસ હતો. સવારે ડૉ. ઓમપ્રકાશ મોદીસાહેબે ચેક અપ કર્યા પછી તેમનો અભિપ્રાય જણાવ્યો. સાંભળીને ડૉ. કાન્તિભાઈ ધ્રુસકે ધ્રુસકે રડી પડ્યા. રડવાનું કારણ, એક તો એ હતું કે બાની તબિયત બહુ જ ખરાબ હતી અને ક્યારે શું થશે તે અનિશ્ચિત હતું. અને બીજું કારણ એ હતું કે, મોટાભાઈ શ્રી સ.સ.ભિક્ષુજીની બા સાથેની લાગણી. બા નહીં હોય તો તેમને ઘણું દુઃખ થશે. સહનશીલ સ.સ.ભિક્ષુજી લાગણીને બહાર આવવા દેતા નથી, પણ અંદરથી ભારે દુઃખી છે. બપોર સુધી દવા અને ઈજેક્શન આપવાની પ્રક્રિયાઓ ચાલુ જ હતી. લગભગ બપોરે ત્રણ વાગ્યે બધાં જમવા બેઠાં. બધાંએ જમી લીધું. પણ બાની તબિયત વધારે બગડતી હોય તેવું લાગ્યું. અને અડધાપોણા કલાકમાં તો તેમનું પ્રાણપંખેરું ઊડી ગયું. જતાં જતાં પણ આખા કુટુંબને જમાડીને ગયાં. આખું જીવન તો પોતે ભૂખ્યા રહીને પણ બીજાને ખવડાવ્યું

હતું, પણ દુનિયાની વિદાય લેતાં પહેલાં પણ તે સ્વભાવ ન છોડતાં બધાને જમાડીને જ ગયાં. છેલ્લા શ્વાસે પણ કોઈ પણ જાતની વેદના કે ખેંચ, કશું જ નહીં. એકદમ ગુરુસ્મરણમાં લીન હતા.

આ બધી પ્રાથમિક વાતો પછી હવે જે મુખ્ય વાત છે - મોક્ષની તે જણાવું.

પૂ. મેનાબાના જીવનનો છેલ્લો એક કલાક જોઈને કદાચ ભગવાનને પણ આવા મૃત્યુની ઈર્ષ્યા આવી જાય. જ્યારે પૂ. મેનાબાના અંતિમ શ્વાસોશ્વાસ ચાલતા હતા ત્યારે તેમની આજુબાજુ ગાયત્રીમંત્રની ધૂન બોલાતી હતી. અમદાવાદમાં હાજર બધો જ પરિવાર તથા ઓમ્ પરિવારનાં આપ્તજનો - બધાં મળીને કુલ ૨૦-૨૫ ગુરુપ્રેમીઓ ધૂન બોલતાં હતાં. બાના એક કાનમાં ડૉ. સ.સ.ભિક્ષુજી તથા બીજા કાનમાં ડૉ. કાન્તિભાઈ ઓમ્ ભગવાનનો રણકાર કરતા હતા. કોઈ સંત-મહાત્મા સમાધિ લેતા હોય અને જેવું ભક્તિમય વાતાવરણ - લાગણીસભર વાતાવરણ ઊભું થાય તેવું વાતાવરણ અત્યારે લાગતું હતું. પૂ. મેનાબાનો જીવ પણ અત્યંત શાંતિથી શરીરને છોડી બ્રહ્માંડમાં વિલીન થઈ ગયો. જીવ જે રીતે ગયો અને જે પરિસ્થિતિમાં ગયો તે જોતાં ચોક્કસથી તે જીવ મોક્ષને જ પામ્યો હશે.

આત્મા તો મોક્ષને પામી ગયો હતો, પરંતુ જતાં જતાં તેઓના શરીરને પણ મોક્ષ મળ્યો. મૃત શરીરની અમુક વિધિ પછી જ્યારે સ્મશાને લઈ જવાની તૈયારી થઈ ત્યારે આખા કુટુંબે તેમની આરતી ઉતારી આશીર્વાદ લીધા.

પૂ. ડૉ. સ.સ.ભિક્ષુજીએ બાની વિદાય સમયે જણાવ્યું કે, “બાને ૧૦૩ વર્ષ થયાં હશે. આજ દિન સુધી સહનશીલતાની દેવી જ સમજો. દુઃખને પણ ક્યારેય સુખથી ઓછું આંક્યું નથી. તો આવા જીવની વિદાયને આપણે શોકમય નહીં, પણ ઉત્સવ તરીકે ઊજવવી જોઈએ. બાનું મૃત્યુ એ મૃત્યુ નહીં પણ ઉત્સવ જ ગણવાનો છે. આપણે સૌએ સાથે મળીને ભક્તિમય બની ગુરુગાથા ગાતાં ગાતાં એમને વિદાય આપવાની

છે.” અને સર્વે કુટુંબીજનો તથા ઓમ્ પરિવારે મોક્ષને પ્રાપ્ત કરનાર એક આત્માને શોભે તેવી એકરાગથી, કરતાલ તથા મંજરા સાથે ધૂન બોલાવી શોકના વાતાવરણને ઉત્સવમય બનાવી દીધું.

આરતી ઉતાર્યા પછી ગુરુમહિમા ગવાયો. ત્યારબાદ અંતિમધામમાં લઈ જતાં જતાં પણ કરતાલ અને મંજરાના સૂરમાં સુંદર રીતે ઓમ્ ગુરુ ઓમ્ની ધૂન ચાલતી રહી. અંતિમધામમાં શરીરને અગ્નિદાહ અપાતો હતો ત્યારે પણ ગાયત્રીમંત્રની ધૂન તો ચાલુ જ હતી. આ પ્રમાણે શોકમય વાતાવરણ ઉત્સવમય બની ગયું. ખરે જ, જ્યારે કોઈને ખરેખર મોક્ષ મળે છે ત્યારે આવું ઉત્સવમય વાતાવરણ ઊભું થતું જ હશે.

દરેકનું મૃત્યુ નિશ્ચિત છે. પણ કઈ રીતે તે હજુ સુધી કોઈને ખબર નથી. અકસ્માત, રોગ કે કોઈ અન્ય પ્રકારે, કઈ રીતે આપણું મૃત્યુ આવવાનું છે તે આપણને ખબર નથી. પણ હા કદાચ ઈચ્છામૃત્યુનું વરદાન ભગવાન આપણને આપતા હોય તો આપણે સ્વ. પૂ. મેનાબા જેવું મૃત્યુ (મોક્ષ) ઈચ્છવું. કારણ કે જીવનું શિવ સાથેનું મિલન જોવું હોય તો તે આ સ્વ. મેનાબાનું પરમાત્મા સાથેનું મિલન જોવું. જેમનું જીવન ગુરુમય હોય તેમને જીવનમાં અનાયાસે બધું જ સહજ રીતે મળી રહે છે.

મોક્ષ મેળવવા માટે કેટલી ઊંચી સમજ અને કેવી ગુરુભક્તિ હોવી જોઈએ તે માટેના એકબે પ્રસંગ જે પૂ. શ્રી સ.સ.ભિક્ષુજી પાસેથી સાંભળેલા તે જણાવું છું.

એક વખત પ.પૂ. ગુરુદેવ નાદુરસ્ત તબિયતના કારણે પલિયડનગર પધારેલા. પૂ. બા પણ પલિયડનગર હતાં. પૂ.બાએ મોટાભાઈ શ્રી નાથાભાઈને ત્યાં જવાનો આગ્રહ કર્યો. પૂ.બાના આગ્રહને વશ થઈ ડૉ. સ.સ.ભિક્ષુજી તેમને મોટાભાઈને ત્યાં મુકી આવ્યાં. પૂ.બાને પૂછવામાં આવતાં તેમણે જણાવ્યું કે જો હું પલિયડનગર રહું તો ભાઈ (ડૉ. સ.સ.ભિક્ષુજી) અને નીરૂ મારી પાછળ રહે; તેટલો સમય તેમનાથી પૂજ્ય ગુરુદેવનું ધ્યાન ઓછું રખાયને?” કેવી ઊંચી સમજ!

ઓમ્ પરિવારના લગભગ તમામ કાર્યક્રમમાં બાની

હાજરી રહેતી, કારણ પૂ.શ્રીમાં શ્રદ્ધા અને પૂજ્યભાવ. ખંડેરાવપુરા સાધનાકુટિરે સત્સંગનો કાર્યક્રમ હતો ત્યાં પણ પૂ. બા પધારેલાં. ખંડેરાવપુરામાં બાના સગા રહે. એટલે તેઓએ પોતાના ઘરે ચાપાણી કરવા આવવાનું આમંત્રણ આપ્યું. તો બાએ કહ્યું : “ભાઈ, અમે તો

ગુરુજીના કાર્યક્રમમાં આવ્યાં છીએ એટલે તેમની આજ્ઞા સિવાય ક્યાંય જવાય નહીં. પછી કોઈકવાર આવીશું.” આવી હતી બાની ગુરુભક્તિ અને ઊંચી સમજ.

પરમાત્મા સોને આવી શક્તિ, ભક્તિ અને સમજ આપે તેવી પ્રાર્થના. અસ્તુ.

શિવરાત્રિ મહોત્સવ

— પ્રવીણભાઈ શાહ

શિવરાત્રિ નિમિત્તેના ઓમ્ પરિવારનો આધ્યાત્મિક કાર્યક્રમ ઉમરેઠમાં ઊજવાય છે. કાર્યક્રમનું સ્થળ અમરેશ્વર મહાદેવ કે યોગેશભાઈનું ખેતર હોય. આ વખતે વારાહીચકલા પાસે કુસુમ હરનાથ મહાદેવના બગીચા જેવા પ્લોટમાં કાર્યક્રમનું આયોજન થયું હતું. વલસાડ-ઠાસરા-ડાકોર-અમદાવાદથી પોતપોતાની રીતે કાર્યક્રમના સ્થળે સૌ પહોંચી ગયાં હતાં. ખંડેરાવપુરા, ગોવિંદપુરા તથા અન્ય સ્થળેથી તેમજ ઉમરેઠમાંથી પણ ગુરુપ્રેમીઓ પધાર્યા હતા.

કાર્યક્રમની શરૂઆત “ઓમ્ નમઃ શિવાય”ની ધૂનથી થઈ. ઉમરેઠ, સંતરામ મંદિરના મહંતશ્રી ગણેશદાસજી મહારાજ પણ પધાર્યા હતા. ગુરુપ્રેમીઓએ મહારાજશ્રીનું સ્વાગત કર્યું. પૂ. ગુરુદેવની, નાદુરસ્ત તબિયતના કારણે સ્થૂળ હાજરી નહોતી, તેથી પૂ. ગણેશદાસજી મહારાજે પૂ. ગુરુદેવની છબીજીને ફૂલહાર પહેરાવ્યો. તે પછી સર્વેએ પૂ.શ્રીની છબીજીને ફૂલહાર પહેરાવી સ્વાગત કર્યું.

પૂ.શ્રી ગણેશદાસજી મહારાજ ઓમ્ પરિવારના શિવરાત્રિના કાર્યક્રમમાં અવારનવાર પધારે છે. તેઓ અન્ય જગ્યાએ કોઈ કાર્યક્રમમાં વ્યસ્ત હોવા છતાં સમય કાઢીને આપણા કાર્યક્રમમાં ખાસ પધાર્યા હતા. તેઓશ્રીએ આશીર્વચન આપતાં કહ્યું કે, “આપણો દેશ તો સંતોની ભૂમિ છે. પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજ જેવા સંતો સમાજને પ્રેરણા આપે છે, સાચો રાહ અને દિશા બતાવે છે. ગુરુ-સંતોની દોરવણી ન હોય તો માણસજાત કોઈ જાતના ધ્યેય કે લક્ષ્ય વગર આમતેમ ભટકતી હોત, પશુપક્ષી જેવું પ્રાણીજીવન

ગુજારતી હોત. શિવરાત્રિ જેવા આધ્યાત્મિક ઉત્સવો ઊજવીને આપણે સૌ આપણું અને સમાજનું કલ્યાણ કરીએ.” -અસ્તુ.

અલ્પાહાર પતાવ્યા પછી દિવંગતોને ‘ઓમ્ ગુરુ ઓમ્’ની ધૂનથી શ્રદ્ધાંજલિ આપી. કોલેજના પ્રાધ્યાપક શ્રી દેવેસાહેબે પ્રાસંગિક પ્રવચન કરતાં કહ્યું કે, “પશુ, પંખી જંગલમાં સૂસવાટા મારતો પવન, વહેતાં ઝરણાં વગેરેનો કુદરતી અવાજ સાંભળીએ તો તે બધા કર્ણમધુર હોય છે. આપણા ઓમ્ પરિવારમાં પ.પૂ. ગુરુદેવ આપણને દીર્ઘ પ્રણવોચ્ચાર કરવાનું કહે છે એનો ઓમ્ ધ્વનિ પણ આવો જ એક અલૌકિક નાદ છે.”

બાદમાં ડો. સદ્ગુરુ સમર્પણ ભિક્ષુજીના આગ્રહથી કેટલાક ગુરુભાઈ-બહેનોએ પોતપોતાના અનુભવો વર્ણવ્યા. એમાં વલસાડનાં મુમુક્ષાબેન પટેલ; ઉમરેઠના હિતેશભાઈ, તુષારભાઈ, ચિરાગભાઈ; વડોદરાના શ્રી રમેશભાઈ પંડ્યા; ડાકોરનાં સુધાબેન વગેરેએ ભાવવિભોર બનીને ગુરુજીની પ્રેરક વાતો કરી.

અમદાવાદથી પધારેલા શ્રી દામોદરભાઈ પટેલે કહ્યું કે, “નારણપુરામાં ડો.સ.સ.ભિક્ષુજી અમારી પાછળ પરુણો (બળદને હાંકવા માટે લાકડી) લઈને અમારી પાસે કામ લે છે. એ અમને હંમેશાં સજાગ રાખતા રહે છે. થોડીક પણ આળસ ચલાવી લેતા નથી. કોઈ પણ નવા કામમાં સૌથી અગ્રેસર તેઓ જ હોય છે.

કાર્યક્રમના અંતે પ.પૂ. ગુરુદેવનાં આશીર્વચન લીધાં. મોબાઈલ ફોન દ્વારા અમદાવાદ પૂ.શ્રીનો સંપર્ક કરવામાં આવ્યો. ત્યારે પૂ.શ્રીએ આશીર્વચન આપતાં કહ્યું કે,

“સત્યધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ, અને એમની જય તો જ આપણી જય. શિવરાત્રિ નિમિત્તે સૌને વંદન - અભિનંદન - આશિષ.

ઉમરેઠ અને ડાકોર જે શિવરાત્રિનો ઉત્સવ ઊજવે છે એનો અમને ખૂબ આનંદ છે. આ કાર્યક્રમમાં હાજર રહેવાની અમારી ઘણી ઈચ્છા હોય, તમને સૌને મળવાની ઈચ્છા હોય, પણ નાદુરસ્ત તબિયતના કારણે નીકળી શકાતું નથી. અમેરિકાથી ગોપાલભાઈનો ફોન હતો. એમણે સૌને જયનારાયણ પ્રાઠવ્યા છે અને અમને અમેરિકા આવવાનું આમંત્રણ આપે છે અને આવવા માટે ખૂબ આગ્રહ કરે છે. અમારી ગેરહાજરીમાં તમે સર્વે ઉત્સાહભેર, શિસ્તબદ્ધ ઉત્સવ ઊજવીને કલ્યાણમાર્ગમાં આગળ વધો છો તે ખૂબ જ સારું છે. એનો અમને આનંદ છે. સૌને જયનારાયણ. “સત્યધર્મ ગુરુદેવ કી જય.”

ડૉ. સ.સ.ભિક્ષુએ ‘રુતમ્બરા’ ત્રિમાસિક અને ટ્રસ્ટ વિશે ખુલાસો કરતાં કહ્યું કે, ‘ટ્રસ્ટ પ.પૂ. ગુરુદેવના સિદ્ધાંતોને વરેલું છે અને તે જ રીતે ટ્રસ્ટના સ્વયંસેવકો કાર્ય કરે છે. રુતમ્બરા - ત્રિમાસિકના ૧૭૮૪ જેટલા આજીવન સભ્યો છે. ટ્રસ્ટે ગુજરાત તેમજ ગુજરાત બહાર લગભગ ૨૬૦૦ જેટલી સંસ્થાઓ-લાઈબ્રેરીઓને રુતમ્બરા ત્રિમાસિક મોકલવા માટે પસંદ કરી છે અને ત્યાં રુતમ્બરા મોકલવામાં આવે છે. એમનો લાવજમ પેટે એક પણ પૈસો લેવામાં આવતો નથી.

શિવરાત્રિના ઉત્સવ વિષે જણાવતાં સ.સ.ભિક્ષુએ કહ્યું કે, “આજના કાર્યક્રમનો મહિમા અનેરો છે. આજના દિવસે પ.પૂ. ગુરુદેવ નિજનંદની મસ્તીમાં મસ્ત થઈને ઓમ્ પરિવારના ત્રણ પ્રેમી ભાઈઓને ‘ભિક્ષુ’ની ઉપાધિથી નવાજેલા. (૧) શ્રી ગુરુધ્યાનભિક્ષુ - વિનુભાઈ શાહ (૨) શ્રી સદ્ગુરુ સમર્પણ ભિક્ષુ - ડૉ. સોમાભાઈ પટેલ. (૩) શ્રી ગુરુધ્યાનભિક્ષુ - શ્રી રોહિતભાઈ સુખડિયા. પહેલા બે ભિક્ષુઓનો સંસ્કાર-જન્મ (આધ્યાત્મિક નામકરણવિધી) શિવરાત્રીના દિવસે થયેલ. આ રીતે ઓમ્ પરિવારમાં, શિવરાત્રી ઘણું મહત્વ ધરાવે છે.

ઓક્ટોબર-૨૦૦૭

શિવરાત્રીના દિવસે અમારો બીજો જન્મ - સંસ્કારજન્મ થયેલો તેનો અમને અતિ આનંદ છે. પૂ.શ્રીએ અમને આ રીતે સાચા ‘ભિક્ષુ’ - ત્યાગી - સંન્યાસી બનવાની પ્રેરણા અને આશિષ આપ્યા કે જેથી મનુષ્ય જન્મ સફળ સાર્થક-સફળ કરી શકાય. અમારું જીવન વધુને વધુ ‘ભિક્ષુ’નું થાય - ભિક્ષુમય થઈને જીવાય એ માટે પૂ.શ્રીનો અખંડ પ્રયત્ન જાણે-અજાણે ચાલતો જ હોય છે.

નામને લાયક થવા માટે અમારી રાતદિવસની મયામણ છે અને પૂ.શ્રી ના આશિર્વાદથી એ સફળ થશે જ એવી અમને આશા છે. - અસ્તુ.”

કાર્યક્રમના અંતમાં ભોજનપ્રસાદ લીધો. પછી, અમદાવાદનાં ભાઈબહેનો લક્ષ્મીમાં ગોઠવાઈ ગયાં અને ડાકોર-ગળતેશ્વર તરફ પ્રયાણ કર્યું.

ગળતેશ્વરમાં નદીકિનારે મહાદેવજીનું એક પુરાણું મંદિર છે. અહીં ગળતી નદી અને મહીસાગર નદીનું સંગમસ્થાન છે. ઓમ્ પરિવાર માટે પણ આ સ્થળ પવિત્ર છે. અહીં ગુરુદેવે ચાર્તુમાસમાં અનુષ્ઠાન કરેલાં.

શ્રી સ.સ. ભિક્ષુએ અહીંના સ્થળની માહિતી આપતાં જણાવ્યું :

“આ સૌંદર્યધામમાં ચારેબાજુ સૌંદર્ય જ સૌંદર્ય છે. કુદરતે મન મૂકીને અહીં સૌંદર્ય વેર્યું છે. મંદિરની બાજુમાં ધર્મશાળા છે. એમાં પાંચેક રૂમ છે. પ્રથમ રૂમમાં પૂ.શ્રી પધારેલા. બીજી રૂમમાં સ્વયંસેવકો રોકાયેલા. પૂ.શ્રી ની સેવામાં શ્રી નરેશભાઈ પંડ્યા અને રમેશભાઈ પંડ્યા હતા. શ્રી રોહિતભાઈ ડાકોરથી રોજેરોજ આવ-જા કરતા. અમદાવાદથી પણ પૂ.શ્રી ગુરુદેવની આજ્ઞા લઈને ઘણા અવારનવાર દર્શને આવતા.

ચોમાસા દરમ્યાન પ.પૂ. ગુરુદેવ નિજનંદમાં અહીં ગુરુમહિમા (જે ઓમ્ પરિવારમાં સ્વાધ્યાય દરમ્યાન ગવાય છે) વિષે જે સત્સંગ કરતા તે રોહિતભાઈ કેસેટમાં ટેપ કરી લેતા. એ ટેપમાંથી શ્રી ભંરત દેસાઈએ ગદ્યમાં રૂપાંતર કર્યું. પ.પૂ. ગુરુદેવરચિત, ઓમ્ પરિવારનું એ પ્રથમ પુસ્તક - એજ આપણું ‘ગુરુમહિમા’ પુસ્તક.”

ગુરુદેવે જે રૂમમાં ચીતુર્ગાત્ર કર્યા હતા તેની પડાળીમાં ઊભા રહી સર્વે ગુરુભાઈ-બહેનો 'ગુરુમહિમા' બોલ્યા.

ગળતેશ્વરની બધી જગ્યાઓ - જ્યાં ગુરુજી પધાર્યા હતા તે બધાં સ્થળોની વિગતે માહિતી આપતાં સ.સ.ભિક્ષુએ કહ્યું કે, "પ.પૂ. ગુરુદેવ કેટલીક અજાણી અને રમણીય જગ્યાઓએ ફરવા માટે લઈ જતાં. જુદાં જુદાં સ્થળો જોઈને અમે સર્વે આનંદવિભોર થઈ જતાં. ગળતી નદી અને મહીસાગરના સંગમસ્થાન પર પ.પૂ. ગુરુદેવના ફોટા લીધેલા જે આજે પણ 'ધર્મમેઘ'માં મઢાવીને લટકાવેલ છે. જ્યારે જ્યારે ગુરુપ્રેમીઓ ગળતેશ્વર આવતા ત્યારે તેમને અને તેમના બાળકોને પૂ.શ્રી ખૂબ સાવધાન કરતા જેથી કોઈ મહીસાગર નદીમાં ડૂબે નહિ. પૂ.શ્રી જીણામાં જીણી બાળતમાં પણ અતિ સાવધાન કરે."

ગળતેશ્વરનો મહિમા ગાતાં અમે સર્વે ડાકોર આવ્યાં. રણછોડરાયજીનાં દર્શન કર્યાં. પછી રાજુભાઈ સુખડિયાને ત્યાં સર્વે ગુરુભાઈ-બહેનો પધાર્યાં. રાજુભાઈ અને સુખડિયા પરિવારે ઓમ પરિવાર - ગુરુપરિવારનું ઉમળકાભેર સ્વાગત કર્યું. પ.પૂ. ગુરુદેવની સદેહે ગેરહાજરી અને સ્વ. રોહિતભાઈની ગેરહાજરીથી દરેકને ખાલીપાનો અહેસાસ થતો હતો. સ.સ.ભિક્ષુએ સ્વાધ્યાય ગોઠવીને ખાલીપાને ભરવાની કોશિશ કરી. સૌ ગુરુભાઈ-બહેનો સ્વાધ્યાય બોલ્યા જે બહુ જ સુંદર રીતે સંપન્ન થયો. સૌ ભાઈ-બહેનો પ્રસાદ લઈ અમદાવાદ જવા નીકળ્યાં તે રાત્રે લગભગ ૭-૩૦ વાગે પહોંચી ગયાં. સત્ય ધર્મગુરુદેવની જય સાથે આનંદવિભોર બનેલાં સૌ વિખરાયાં.

ગુરુજ્ઞાન

- ડો. સદ્ગુરુ સમર્પણભિક્ષુ

ગળતેશ્વર મુકામે પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજીનું અનુષ્ઠાન ચાલતું હતું તે સમયની વાત છે. પૂ.શ્રીની આજ્ઞા લઈ અમે (ડો.સોમાભાઈ), શ્રી વિનુભાઈ શાહ, દેવુભાઈ વગેરે ગળતેશ્વર પહોંચ્યા. પૂ.શ્રીનાં દર્શન કરી કુદરતી સૌંદર્ય નિહાળતાં આખો દિવસ પસાર થયો. રાત્રે ભોજનપ્રસાદ પતાવી પધારીમાં સૂતા. સૂવાનું પૂ.શ્રીના રૂમના બારણા આગળ પડાળીમાં હતું જ્યાંથી રાત્રીના તારા એટલે અવકાશી સૌંદર્ય દેખાતું હતું. તમરાં તેમજ દેડકાઓનો સુંદર મજાનો અવાજ તો ખરો જ. બીજા બધાં આરામથી ઊંઘતાં હતાં, અમને આનંદમાં ને આનંદમાં ઊંઘ આવતી નહોતી. દિવસ દરમ્યાન મળેલા સ્વાધ્યાય-સત્સંગના લાભથી અનેરો આનંદ હતો અને તેનું ચિંતન-મનન ચાલ્યા કરતું હતું.

સંતો કેટલા પરજુ હોય છે, પોતાને કઠિન તાપ-તપમાં તપાવીને તેનો લાભ લોકોને વહેંચે છે. જીવં-જગતના કલ્યાણ માટે પોતે કેટલાં કષ્ટ વેઠે છે! કેટલાબધાં પરોપકારી કહેવાય? આટલા આટલા પરોપકાર છતાં 'અમે તમારું આમ કર્યું ને તેમ કર્યું' તેમ કહી બતાવવાની ભાવના સહેજે નહીં. આમ બધું મનન

ચાલતું હતું ત્યારે પ.પૂ. ગુરુદેવનો અવાજ સંભળાયો. ડોક્ટરસાહેબ! ઊંઘ નથી આવતીને? તો ચાલો, આપણે ફરી આવીએ.

ગુરુજીનો અવાજ સાંભળી અમે બધા સફાળા બેઠા થઈ ગયા. રાત્રીના લગભગ બારેક વાગ્યા હશે. પૂ.શ્રીનો સહવાસ આમેય ખૂબ જ ગમતો ને પૂ.શ્રી એ પોતે જ કહ્યું કે, 'ચાલો ફરવા જઈએ! અમારા આનંદની કોઈ અવધિ ન રહી.

શ્રી વિનુભાઈ શાહ, શ્રી રોહિતભાઈ સુખડિયા અને અમે, પૂ.શ્રી સાથે મહીસાગર નદી તરફ નીકળ્યા. મેદાનમાં એક પીપળાનું વૃક્ષ હતું. તેની ફરતે સરસ મજાનો ઓટલો હતો. પૂ.શ્રીનું આસન શ્રી રોહિતભાઈએ બીછાવ્યું. પૂ.શ્રીએ આસન ગ્રહણ કર્યું. ચૌમાસાના દિવસો, ચારે બાજુ ઠંડકવાળું વાતાવરણ. ક્યાંક ક્યાંક તમરાઓનો અવાજ અને મહીસાગરના ધુધવાટ સિવાય બીજો કોઈ અવાજ નહીં. આ બધામાં સોનામાં સુગંધ ભળે એવો પૂ.શ્રીનો સત્સંગ. પૂ.શ્રી પોતાના દીકરાઓને દિશાસૂચન કરતા હોય તેમ કહ્યું :

"સંતોની પાસે તો સૌ કોઈ આવે. અનેક

વ્યક્તિઓ આવતી હોય. તેમાં કોઈનો સંતસ્વભાવ હોય તો કોઈ ચોરલુંટારુ, વેશ્યા કે વહેપારી પણ હોય. સૌ પોતપોતાની મનોવૃત્તિ લઈને અહીં આવતાં હોય. સંતો પાસેથી માત્ર આધ્યાત્મિક જ્ઞાન મેળવવા આવતા હોય તેવું ન પણ બને - પોતપોતાના ધંધાની વૃદ્ધિ માટે પણ આવતા હોય. સંતોની પાસે કેટલાક ખાનદાન વહેપારી અને સજ્જનો પણ આવતા હોય છે; તો ઠગારા કે ધુતારાવૃત્તિના માણસો પણ આવે. સંતોને મળવાના બહાને એ તમારા સંપર્કમાં આવે અને ઘરોબો કેળવતા જાય. તમને એમ કે, ગુરુજનો માણસ છે - ગુરુપ્રેમી છે એટલે તમે પણ ભોળવાતા જાઓ. એટલે તમે અજાણે સંબંધ કેળવતા થાઓ. તમે તમારી સજ્જનતા બતાવો અને ઠગ-ધુતારા તમને છેતરતા જાય. ઘણી વખત આવા માણસોને ને ગુરુસંતો કે સત્સંગને કાંઈ લેવા દેવા ન હોય, પણ તમને છેતરવા માટે એવા ઠગ લોકો ગુરુજના ખાસ માણસ તરીકેની છાપ ઉપસાવે. તમને એમ જ લાગે કે આ તો ગુરુજનો પરમ ભક્ત છે, એટલે તમે એને માન-પાન આપવા લાગો. આવા માણસો તમારી સાથે ગાઠ સંબંધ કેળવતા જાય અને લાગ આવે તમને છેતરીને ચાલતા થાય. ક્યારેય જોવા પણ ન મળે. એટલે મારી તો તમને સલાહ છે કે આવા માણસોથી ચેતતા રહેવું. બને

એટલા સજાગ રહેવું, તમારો દુરોપયોગ ન કરી જાય એની સાવધાની રાખવી. આવા ચોર-લુંટારાઓને તો રસ્તાઓ મળી જાય, પણ તમારી આધ્યાત્મિક પ્રવૃત્તિ રોકાઈ જાય. ગુરુસંતો આગળ તો સૌનો હક્ક સરખો જ છે, જેમને જે જોઈએ તે લઈ જાય.

પૃથ્વીમાં જેમ બધા રસ સમાયેલા છે તેમ ગુરુસંતોમાં પણ રસ સમાયેલા છે. જેનું જેવું અધિકારીપણું, તે તેવો રસ મેળવી લે છે."

લગભગ એકાદ કલાકના સત્સંગ પછી અમે સૌ રૂમ પર આવ્યા અને પડાળીમાં પથારીઓમાં સૂઈ ગયા. પૂ.શ્રીની આ બધી વાતો અમને બરાબર યાદ છે અને તેનો અમલ કરવાની અને સાવધ રહેવાની અમારી હંમશા કોશિષ હોય છે. સાવચેત ન રહેવાથી કોઈ આપણને છેતરે તો આપણું તો કલ્યાણ નથી, પણ છેતરનારનું પણ કલ્યાણ નથી - અકલ્યાણ જ છે. સાચો ગુરુસંતપ્રેમી બીજાનું અકલ્યાણ ક્યારેય ઈચ્છતો નથી, ઈચ્છે પણ નહીં.

- અસ્તુ

સવારે ઊઠીને નદીએ ગયા. નિત્યક્રમ પતાવી પૂ.શ્રી સાથે 'ગુરુમહિમા' ગાઈ પૂ.શ્રીની આજ્ઞા લઈ અમદાવાદ તરફ રવાના થયા.

પ્રેરણાદાયી પત્રાંશ

પૂ.યોગભિક્ષુજી, જય નારાયણ. ૮-ઓગષ્ટ ૨૦૦૭
તમારો ગુરુપૂર્ણિમા-મહોત્સવ નિમંત્રણ મળ્યું તથા તમારો સંદેશો - યાને કે ત્રણ હીરા - diamonds (૧) તેઓ જ આપણા ગુરુ (૨) ગુરુ બાદ તો આપણે બાદ અને (૩) ગુરુપૂર્ણિમા એટલે ... એ ત્રણ લેખોએ ખૂબ જ દિલજીતના દિલને જીતી લીધો.

બસ એજ લી. દિલજીત ચ. શાહ અને વિભૂતી

દિલજીત શાહના સાદર પ્રણામ.

(ગોપાલદાસ એન્ડ કું. - તિરૂચીરાપલ્લી)

* * *

પુનશ્ચ:

તમારા તરફથી ગુરુપૂર્ણિમાનો પાવન સંદેશ અને બોધ-ગમ્ય ગુરુશિષ્યના સંબંધ- ગુરુઋણ વિ. સોનેરી વચનો મળ્યા. શ્રદ્ધાપૂર્વક પત્ર લખીને યાદ કરવા માટે દ્વદયપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ. આપ સૌએ હળીમળી ગુરુપૂર્ણિમાનો પાવનપર્વ સત્સંગ ગુરુપૂજન સારી રીતે સમ્પન્ન કર્યા હશે. અમારી શુભકામના છે. આપની બહેન

શૈલબાળા પંડ્યા

(શ્રી વેદમાતા ગાયત્રી ટ્રસ્ટ - શાંતિકુંજ - હરિદ્વાર)

ઓક્ટોબર-૨૦૦૭

૧૫

॥ ॐ ॥

પરમ પૂ.શ્રી આત્મીય ગુરુદેવ,
સાદર સાષ્ટાંગ પ્રણામ.

પૂ.શ્રીગુરુદેવ આપશ્રીએ મારા જેવા અલ્પજ્ઞને
શુભ મંગલ પર્વે સુયાદ કર્યો - એટલું જ નહીં, પણ
સાથોસાથ ભાવપ્રસાદીરૂપે ગુણગ્રાહકતાની - આમંત્રણ -
નિમંત્રણની હૃદયઔદાર્યે 'ગુરુપૂર્ણિમાની મહોત્સવ' -
પત્રિકાથી પ્રાચીન-અર્વાચીન અને સાંપ્રત સમયે,
ગુરુમહિમા - જીવનમાં અનિવાર્યાદિ-વાત-વિચાર-તેની
નક્કરતાથી અભિભૂત કર્યો. ધન્યવાદ...

બીજું સવિશેષ પ્રેમપિયૂષરૂપે મોકલેલ, સત્
સાહિત્યપ્રચારપત્રિકા નં. ૮૪ (૧) માત્ર આઠ ટૂંકોમાં
'હવે, વીતી ગઈ છે રાત' - જેમાં જીવન-જાગૃતિ (૨)
'તેઓ જ આપણા ગુરુ', - ગુરુ - અતીતે-આજે-પરિવર્તતા
દર્શાવી મારા જેવાને સભાનશિક્ષણ (૩) 'વીણેલાં મોતીડાં'
- માં સોનાનો - સત્તાનો નશો - પાયમાલીને બરબાદી,
ગુરુ-સંતોનો સંબંધ - પારસમણી જેવો -

ઉપરોક્ત વિચારોનું આપનું ચિંતન-મનન અને તેનું
પરિશીલન - આનંદ - નિજાનંદ મસ્તી આપનારું લાખ્યું.

આપશ્રીનું સ્થિતિ નહીં પણ વૃત્તિજન્ય
આત્મનિરીક્ષણ અને પરીક્ષણ અણમોલ અને અસીમ છે,
જે હું મારી હૃદયાનુભૂતિએ અને આપશ્રીનાં સદ્વાચને
(પુસ્તકો દ્વારા) બુદ્ધિથી પણ સત્યપણ કહું છું - અનુભવું
છું. ધન્ય, ધન્ય, ધન્ય. પ્રભુ આપશ્રીને નિરામય દીર્ઘાયુ
અર્પેને આપશ્રીનું ધ્યેય-મીશન પાર-સિદ્ધ કરાવે એજ
અંતઃ - નિશ-દિન પ્રભુ પ્રાર્થના.

ભૂલચૂક માફ કરશો.

હરિ ઓમ્ સત્ ગુરુ... અસ્તુ.

ગુરુપૂર્ણિમા

- પવિત્ર ગુરુપૂર્ણિમા એતો ગુરુની સ્મૃતિ અને
આભારનું મંગલ પર્વ છે.
- એ દિન ગુરુશ્રદ્ધાના પુનર્જીવનનો શુભદિન છે.
- ગુરુના ઉપદેશ - સદાચરણ - અનુરૂપ થવા

ઓક્ટોબર-૨૦૦૭

(માટેનો) નવજીવનના પ્રારંભનું માંગલિક
શુભમહૂર્તનો દિવસ છે.

- કર્મકાંડ નહીં (જે આજે છે) પણ અધ્યાત્મ-જ્ઞાન
અને ઉન્નતિનો મહા અને અનુપમ અદ્વિતિય
સર્વહિતેષી પર્વ છે.

આ પર્વ - અવર્ણનીય છે. હૃદયને ભાવની વાત
જેમ બા ને બાળક જે સમજે - જે સ્પંદિત થાય તે એનો
પતિ પણ કદાચ ન સમજે તેમ ગુરુને શિષ્ય ... અસ્તુ
લી. આપનો વિશ્વાસુ
કૃષ્ણદાસ - U.S.A.

* * *

જા.નં. ૨૫

તા. ૬-૮-૦૭

પરમ આદરણીય યોગભિક્ષુજી તથા ઓમ્
'પરિવાર, સાદર - સસ્નેહ વંદન.

ગુરુપૂર્ણિમાના કાર્યક્રમમાં હાજર રહેવાની તક
મળી, તેથી સૌ ગુરુભાઈઓ-ગુરુભક્તોની તે દિલની
લાગણી જોવા મળી આવા પ્રસંગો તો વર્ષમાં એકાદ બે
જ આવે, ત્યારે માણસ પેટ ભરીને પોતાની ભક્તિ
ઠલવે.

તે દિવસે સૌની સાથે અમારું પણ અભિવાદન
શાલ ઓઢાડી થયું. એ યાદગાર પ્રસંગ અમારા જીવનમાં
બની રહ્યો. વળી વધારામાં આપના તરફથી રૂ. ૧૫૦
જ્ઞાન પ્રચાર અર્થે મળ્યા. અમારું જીવનપણ ભિક્ષુ જેવું
જ રહ્યું છે - અપરિગ્રહનો આગ્રહ જેટલો પાળી શકાય,
તેટલો પાળતો હોઉં છું, વિશેષ કરીને - ભોજન, વસ્ત્રો
અને ઈત્તર ખર્ચમાં આપ પણ સમાજને બેઠી કરવાં એ
જ સંસ્કાર આપી રહ્યા છો, તેથી આનંદ થાય છે.

આ સાથે આપની સંસ્થાની પહોંચ બીડી છે.
જીવન સ્મૃતિ અને ઋતંભરા બંને પરસ્પર પોત-પોતાની
રીતે સમાજસેવા કરતાં રહ્યાં છે. ભારતીબહેને સ્નેહ
વંદન પાઠવ્યાં છે.

મનુ પંડિતના વંદન

(જીવન સ્મૃતિ સ્વાધ્યાય મંદિર)

जीश्वर का बोधक (नाम) प्रणव/ओम् है।

(समाधिपाद के धर्मों का भावावुवाद्)

- (२४) क्लेश, कर्म, कर्मफल और वासना जिसमें नहीं है असा पुरुषविशेष/चेतनविशेष जीश्वर है।
- (२५) जीश्वर संपूर्ण सर्वज्ञ है।
- (२६) जीश्वर पूर्वकाल के गुरुओं के भी गुरु है और काल की मर्यादा से (जन्म-मृत्यु से) पर है।
- (२७) जीश्वर का नाम प्रणव/ओम् है।
- (२८) अर्थ के चिन्तन सहित ओम् का जप करना।
- (२९) चिन्तन सहित जप करने से अन्तरायों का अभाव और आत्मसाक्षात्कार होता है।

प्रतिस्वान : ओम् परिवार, १/अ, पत्तियडनगर, गारणमुत, अरुणदाबाद-३८० ०१३।

● द्रस्टना उद्देशो :-

(१) सर्वव्यापक परम सूक्ष्म चेतन तत्त्व के जेनुं नाम प्रणव (ओम् -ॐ) छे तेनी प्रतीति ँहुणनसमाजने कराववा प्रयत्न करवो. (२) 'योग' नो प्रचार, प्रसार अने संशोधन करवा प्रयत्न करवो. (३) समाजनुं नैतिक धोरण ठियुं लाववा माटे आध्यात्मिक ज्ञाननो साहित्य द्वारा प्रचार अने प्रसार करवानो प्रयत्न करवो. (४) आ उपरांत ँहुणनहिताय-ँहुणनसुभाय'ने लगतां कार्यो जेवां के केनवणी, तणीणी सारवाार वगैरे करवा माटे प्रयत्न करवो.

અધ્યાસંસ્થાપક તથા આધ્યાત્મિક વડા

પ.પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભિક્ષુજી

PRINTED & PUBLISHED BY :-

Dr. S. S. Bhikshu for

AUMGURU PREMSAMARPANDHYANBHIKSHU PARIVAR TRUST

3/B, Paliadnagar Society, Naranpura, Ahmedabad - 380 013.

Printed at : Shree Graphics, Navrangpura, Ahmedabad.

Hon. Editor : Naishadh Vyas

(Reg. No. E/4416 Date 11-5-81)

I.T. Exe. U/S-80 G (5) No. H.O. III/33 (821) 2000-01 Up to MARCH-2005.

લવાજમ દર :-

વાર્ષિક સભ્ય (ભારતમાં) ...રૂ. 30-00
આશ્રિત સભ્ય(ભારતમાં) ...રૂ. ૫૦૦-૦૦
વાર્ષિક સભ્ય (પરદેશમાં) ...૧૫ \$
આશ્રિત સભ્ય(પરદેશમાં)...૧૫૧ \$

**લવાજમ મોકલવાનું તથા
“ઞતમભરા”ને લગતો પત્રવ્યવહાર
કરવાનું સ્થળ :-**

(૧) ડૉ. સોમાભાઈ એ. પટેલ

૩/બ, પલિયડનગર
સેન્ટ ગ્રેવિયર્સ હાઈસ્કૂલ રોડ,
નારણપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૧૩.

(૨) નૈષઠભાઈ સી. વ્યાસ

“સ્વાશ્રય”,
૩, ગંગાધર સોસાયટી,
રામભાગ પાછળ, મણીનગર,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૮.

સૂચના :-

(૧) લવાજમ ચેક દ્વારા અથવા મનીઓર્ડર દ્વારા “ઓ. પ્રે. પ. ટ્રસ્ટ”ના નામે મોકલવું. સાથે આપનું પૂરું નામ, સરનામું શુદ્ધ અક્ષરોમાં લખી મોકલવું.

(૨) જે સભ્યનાં રહેઠાણનાં સ્થળ બદલાયાં હોય તેમણે તેમના નવા રહેઠાણનું પૂરું સરનામું લખી મોકલવું જેથી વ્યવસ્થાપકને અંક મોકલવામાં સરળતા રહે.

પ.પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભિક્ષુજી
સાથેના સંસ્મરણો તથા પ્રેરક
પ્રસંગો આવકાર્ય છે.

TO

LM-863 NV H
NAVJIVAN CHERITABLE TRUST
NAVJIVAN
AMDADVAD
380014